

Si Mabistan Patanda' Maipa'ka' kona ni Jesu- Cristo Sigon kona ni MARCOS

Say Maipa'ka' konan Sitin Libro

Naparmaw ana nin mantepren nin ka'bawan a si nanurat konan sitin libro ket si Juan Marcos nin anak na ni Maria (Ginwa-ginwa' 12:12) a sayay mayaman nin mampiikap sa syudad nin Jerusalem tan amiga rayan apostoles. Kapi'sa naya ni Marcos si Bernabe (Colosas 4:10) a nipurok nin kalamo' na ni Pablo sa pangngipatanda' konan Mabistan Patanda' konran ambo' nin Judio. Sara si Marcos, Bernabe tan Pablo ket nikakalamo' sara sin u'nan parson naku-nako ya si Pablo nin nakabakian na sa saka-sakalakon lugar (Ginwa-ginwa' 13:4-5). Bale linakwanan nasara ni Marcos sin itaw sara sa Pamfilia (Ginwa-ginwa' 13:13; 15:38). Wanin man, sin napriso ya si Pablo sa Roma, nag'in naya anamaet nin kala-kalamo' itaw (Colosas 4:10; Filemon 1:23-24). Kala-kalamo' naya anamaet ni Apostol Pedro (1 Pedro 5:13) ket wanran tutawon nangadal konan Biblia, si Pedro a nakaadalan na ni Marcos maipa'ka' sa ginwa' tan niyakay na ni Jesus.

Man'isipen a lamang a si libron Marcos ket sya a u'nan naisurat nin libro maipa'ka' sa Mabistan Patanda' tan naisurat ya para konran ambo' nin Judio nin mampiikap sa Roma. Si nanurat ket nangusar yan irgo nin kabisado ran tutawodtaw tan nipapalaway na anamaet a umnoy susarita' tan kaugalian ran Judio a kai ra tanda' nin saray ambo' nin Judio (3:17; 5:41; 7:1-4,11,34).

Nibarita' nayadti ni Marcos a Mabistan Patanda' maipa'ka' kona ni Jesus yupa' sa nipami nan mas nin impurtansya sa mabistan gugawa' na dyan sa nipangyakay na tan man'ipa'kit na a ihimplo nan sayay mampagsirbi konan Dios tan konran tutawo. Say man'ibari-barita' na ket mapaanted nin ibarita' yupa' sa susarita' na ni Jesus iti sa libron Marcos sa 10:45, "Arigen moyoy gawa' ko, si'kon si Pinaitawo, a nako akodti sa luta' ambo' ta pigaw nin pasirbi ako no kai edet, ta pigaw nin magsirbi ako tan ta pigaw nin ibi koy byay ko nin ipambot konran abaw a tutawo." No maipa'ka' sa mabistan gugawa' na ni Jesus, nipa'kit na ni Marcos a main nin pakayadi' na ni Jesus ta syay Anak nan Dios, yupa' sa

makapaka'ngap a ginwa-ginwa' na (1:9–10:31); nipa'kit nay sangkaalakyang nin ginwa' nan pangida'ton para konran tutawo (10:32–15:47); tan nipa'kit na a tinalo nay patiti (16:1-8).

Sa sangka'ranan a nikaisurat nan sitin libro sa Griego, kai nin ma'kit a labinrwan masusuyot nin birsikulo (16:9-20) kanya' nin kasabyan ran madudunong maipa'ka' sa Biblia, man'isipen ran main nin sakalakon tawon nangilamo' nin nanurat sa sayti a ambo' ya si Marcos.

Say Linaman nan Sitin Libro

Pangingitandudo' a si Jesus syay Anak nan Dios (1:1-15)

Si Jesus, syay Anak nan Dios (1:16–10:31)

Nipadar na ni Jesus a pakayadi' na nin sya Anak nayan Dios (1:16–5:43)

Say pisanangkinian a syay Aripén nan Dios (6:1–8:26)

Paksawen nasaray tumutumbok na nin si Aripén nan Dios (8:27–10:31)

Say sangkaalakyang nin da'ton nan Aripén nan Dios (10:32–15:47)

Mamunta ya sa kudos a Aripén nan Dios para konran tawo (10:32–13:37)

Say sangkaalakyang nin pagisirbi nan si Aripén ran tawo (14:1–15:47)

Natalo nan si Aripén a patiti (16:1-8)

Say pangngila'pos a nibarita' nan si nanurat (16:9-20)

Si Nipangako' Mu'na yayna konan Anak nan Dios

Mateo 3:1-12; Lucas 3:1-18; Juan 1:19-28

1 ¹Siti a Mabistan Patanda' maipa'ka' kona ni Jesu-Cristo nin Anak nan Dios^a.

Tumarana' ya ²sa nikatukid nin nisurat na ni Prupita Isaias sa Masanton Kasuratan a wanan Catawan konan Anak na,

“Si'ko, ibaki' koyan mu'nayna komo a tawo kon mangipatanda' nin maipa'ka' komo ta pigaw nin isadya' nay dalanan mo.”^b

³Ket “marnge' ya li' a sayay mampangita'wa-ta'way nin mampangipatanda'

itaw sa lugar a ambo' nin matawo a wana,

‘Si'kamon tutawo, sadyaan moyoy irarate' nan Catawan, patu'riren moyoy dalanan na.’^c ”

⁴Ket si Juan a mantawagen nin Mammawtismo^d, itaw ya anaod sa lugar a ambo' nin matawo nin pinata-patandaan nasaray tutawon inmarak a pagbabawian raynay duka' a gawa'-gawa' ra tan pabawtismo sara ta pigaw nin mapirduna sara. ⁵Abaw saray nako nin nangrenge' kona nin nangibwat sa syudad nin Jerusalem tan sa prubinsya nin Judea.

^a 1:1 Sa saruman nikaisurat nan siti sa Griego ket kasa a wanti: *nin Anak nan Dios*.

^b 1:2 Malakias 3:1   ^c 1:3 Isaias 40:3   ^d 1:4 *Mammawtismo* - O: *Maminyag*.

Ket sin nipatutuo ray kukasalanan ra, binawtismwan nasara sa Ilog Jordan.

⁶Say seket na ni Juan, ginwa' nangibwat sa sabot nin kamilyo tan binarkesan nan katat sa awak. Say kanen na anamaet, dudon tan inatip nin ngiwan sa tatalon. ⁷Nibari-barita' na a wana, “Main nin sayay tawon rumate' iti a sumubray kongko. Sya ket, mas makapangyayadi' ya dyan si'ko a kai ako gapo nin kumana' nin mataman tanan mangwarwar nin kurdon nin sandalyas na. ⁸Si'ko, say man'ipamawtismo ko komoyo ket ranom; bale' sya, say ipamawtismo na komoyo ket si Ispirito nan Dios,” wana.

Say Pammatutuo a Anak nayan Dios si Jesus tan say Nipanubok kona
Mateo 3:13–4:17; Lucas 3:21-22; 4:1-15

⁹Sin kapresan nan mampamawtismo ni Juan, rinmate' yadtaw si Jesus nin nangibwat sa babalin Nazaret sa prubinsyan Galilea. Binawtismwan naya ni Juan itaw sa Ilog nin Jordan. ¹⁰Ket tampor, sin inmarwas ya si Jesus sa ranom, na'kit ran niburwang a langit ket si Ispirito nan Dios a bilang yan kalapati, mangkumayupa' yan mako kona ni Jesus. ¹¹Ket main anamaet nin busis a nangibwat sa langit nin kami'nan nan Dios a narng'e' na. Wana, “Si'kay anak kon mangkawa-kawa'nanen ko. Napaririketan akon tuloy komo.”

¹²Ket tampor si Ispirito nan Dios dinagdag nayan mako si Jesus sa kasan katawu-tawon lugar. ¹³Ket itaw yan a'pat a pulo' a awro tan sugsgugen nayan magkasalanan ni Satanas. Main itaw nin atap a uayep. Bale' main anamaet itaw nin uanghil a mampangasikaso kona.

¹⁴Sawanin, sin mangkapriso ya si Juan, si Jesus anamaet ket nako ya sa prubinsyan Galilea nin nipata-patanda' nayay Mabistan Patanda' a nangibwat konan Dios. ¹⁵Wana, “Narate' anay panaon nin pinili' nan Dios. Say pag'aadi' na ket dandani ana! Kanya' nin magbabawi' kamo tan gurutan moyonay pangwa' nin kasalanan tan akuen moyaytin Mabistan Patanda'!”

Kinayaban nasara ni Jesus a A'pat nin Maninilay
Mateo 4:18-22; Lucas 5:1-11

¹⁶Sin ni'sa a manlumalako ya sa rigrig nan Baybay Galilea, na'kit nasaray rwan mibsat nin maninilay, sara si Simon tan si Andres. Sin sain ket mampangikatkat saran eket. ¹⁷“Kikalamo' kamo kongko,” wana ni Jesus, “ta gaw'en katamon maninilay, ambo' nin kuna' no kai edet, nin tutawo.” ¹⁸Ket tampor linakwanan ray eket ra tan nikikalamo' sarayna kona.

¹⁹Kai sara et nakakadayo' nin tuloy, na'kit nasaray mibsat nin a'nak na ni Zebedeo a si Santiago tan si Juan. Itaw sara sa baluto ra a

mampangunong saran eket ra. ²⁰Tampor nin kinayaban nasara anamaet ket linakwanan rayay ama ra tan saray tutawon inupaan ra sa baluto, ket nikikalamo' sara kona ni Jesus.

Say Nipamalakwan na ni Jesus nin Ispiriton Duka'

Lucas 4:31-37

²¹Nako sara sa syudad nin Capernaum. Ket sin narate' anay Awron Painawa ran Judio, tampor nin nako sarayna si Jesus sa sinaguga^e tan nangyakay ya konran kapada nan Judio. ²²Naka'ngap saray tutawo sa no pa'non pangangakay na ni Jesus bana' ta say pangangakay na ket main nin pakayadi', ambo' nin bilang sa pangangakay ran Madudunong sa Gungan-gan ran Judio.

²³Main nin sayay lalakidtau a nasrepan yan ispiriton duka'. Kapingmatan anan gimuryaw ya a ²⁴wana, "Ah! Si'ka Jesus a taga Nazaret, ani ket a kabiangan mo komi? Nako kadi para ta pigaw nin sidaen nakami ana? Tanda' ko no si'no ka. Si'kay si Masantos nin nibaki' nan Dios!"

²⁵Bale' ginan-gan naya ni Jesus a ispiriton duka' a wana, "Misasaet ka! Lumakwan ka kona!"

²⁶Si ispiriton duka' ket pinamuluk-pulok nayay tawo, inmagsit yan maksaw mi'sa linmakwan yayna kona. ²⁷Naka'ngap saray sarban itaw ket miirgu-irgo sara a wanra, "Peteg a naiduma yaytin ba'yon akay! Sitin tawo, main nin kapangyadian na mataman konran ispiriton duka' ta tumulok sara sa igan-gan na."

²⁸Ket tampor, naibandu-bando a maipa'ka' kona ni Jesus sa intiron prubinsya nin Galilea.

Abaw saray Pinaanda' na ni Jesus

Mateo 8:14-17; Lucas 4:38-41

²⁹Nangibwat sa sinaguga, tinmuloy yan tampor si Jesus tan saray tumutumbok na sa bali ra ni Simon tan Andres. Kalamo' rasara si Santiago tan si Juan. ³⁰Sin sain, si katyangan nan babayi ni Simon nakaida' yan mangka'mot, ket nibarita' rayti nin tampor kona ni Jesus. ³¹Kinadanyan naya ket gina'getan nay gamet na tan binangon naya. Say amot na, kinumpa' nin tampor. Ket nagsirbi yaynay babayi konra.

³²⁻³³Sin sinumrep yaynay awro, nadinep sara sa ugsuran nan bali a sarba ran tutawo konan sitin babali. Inawit-awit rasara nga'min kona ni Jesus a main nin masakit tan saray nasrepan nin ispiriton duka'. ³⁴Ket abaw saray pinaanda' nan main nin nagsikabarang nin sakit, tan abaw sara anamaet a pinalakwan nan ispiriton duka'. Kai nasara nin

---

^e 1:21 Mabasa a maipa'ka' konan sitin sarita' a *sinaguga* sa Glusaryo.

inaburuyan ni Jesus nin mag'irgo a ispiriton duka' ta pigaw nin kai ra nin maipatanda' no si'no ya.

Nangipatanda' ya si Jesus itaw sa Galilea

Lucas 4:42-44

³⁵Parbangan nin ararem et a lamang, nibangon yayna si Jesus tan nibwat yadtaw sa babali ket nako ya sa sayay lugar a matinek ket itaw dinmasal ya. ³⁶Ket si Simon tan saray kalalamo' na kinrap raya. ³⁷Sin nadumog raya, wanra kona, “Mantingkapen rakan tutawo!”

³⁸Ket wana, “Anaod. Bale' mako atamoyna sa kabaraybay nin bubabali ta pigaw nin itaw ket mangipatanda' ako anamaet, bana' ta sa sayti nin gagara a nako akodti.”

³⁹Ket naku-nako sara sa susinaguga ran Judio sa intiro nan prubinsyan Galilea nin nangipata-patanda' tan namalakwan yan uispiriton duka' konran tutawo.

Pinaanda' naya ni Jesus a sayay Liprusyen

Mateo 8:1-4; Lucas 5:12-16

⁴⁰Ni'sa, main nin sayay tawon mampagmasakit nin duka' sa katat a mantawagen nin liprusi a kinmadani kona ni Jesus. Nanalimukod yayti sa adapan na tan nipainganga'do na, “No rabay moyo,” wana, “magwa' moyo nin maako' rako anamanaet nin tutawo a bilang sa gindat^f.”

⁴¹Bana' sa inganga'do na ni Jesus, nipababo nayay gamet na konan lipruso tan wana, “O', rabay ko. Umanda^g kayna.” ⁴²Ket sin sain anan lamang inmanda' yay tawo a rinminggas anay katat na. ⁴³Ket pinaibwat nayan tampo ni Jesus a tawo nin binibilin nayan maong ⁴⁴a wana, “Mangrenge' kan maong. Andi' mo nin ibari-barita' ti nin nangyadi' sa si'numan, no kai, dumiritso kan mako konan padi' ta ipadar mon inmanda' kayna. Ket bana' sa nikapaanda' mo, mangida'ton ka sigon sa Gugan-gan nin nibi na ni Moises^h ta pigaw nin ipa'kit mo konra a man-gaw'en ko.”

⁴⁵Wanin man, si tawo, nibwat ya tan nibari-barita' nayna edet sa tutawo a ginwa' na ni Jesus kona. Ket bana' konan siti, abaw saray tutawon inmarak kona kanya' nin kai yayna nin basta-basta makapika' si Jesus sa nagsikabarang a babali, no kai edet, itaw ya sa lulugar a ambo' nin matawo. Wanin man, nako saran lamang a tutawo kona a nangibwat sa nagsikabarang a lulugar.

Pinaanda' naya ni Jesus a Sayay Lupoy

Mateo 9:1-8; Lucas 5:17-26

2 ¹Napalabas a umnoy awro, sinmubli' ya si Jesus sa Capernaum. Naibari-barita' a itaw ya sa balin mampiikapan na. ²Ket sin sain,

^f 1:40 maako' rako anamanaet...a bilang sa gindat. - Sa Griego: paringgasen.   ^g 1:41 Umanda' - Sa Griego: ruminggas.   ^h 1:44 Mabasa et a maipa'ka' sa sayti sa Levitico 14:2-32.

pinasyan ka'bawan ran tawon nadinep itaw a mataman sa liwa' nan purta ket kai nin makaseksek. Sin kapresan na ni Jesus nin man'ipapalaway konra a minsahi nin nangibwat konan Dios ³main nin nirate' ran tutawo nin sayay lalakin lupoy a awit rayan a'pat nin katawo. ⁴Ket sin kai sara nin makakadani kona ni Jesus bana' ta letletan ran tutawo, niyuli' raya sa bubong nin binutbot ray atep sa temben na ni Jesus, mi'sa raya nin niuy'oy nin nakaida' sa undayon na itaw sa adapan na ni Jesus. ⁵Ket sin na'kit na a pagmamatalek ra kona, wana konan lupoy, "Amigo, napirduna anay kukasalanan mo."

⁶Sin sain, main itaw nin nakatekre' nin umno ran Madudunong sa Guga-gan ran Judio. Mampangisip-isip sara a wanra sa nakem ra, ⁷"Mayin ket a sitin tawo ket mag'irgo yan wanin! Man'u'na-u'nawan nayay Dios! Anta si Dios tamo' nin bukod a makapamirdunan kukasalanan!"

⁸Bale' tanda' na in ni Jesus nin iti sa nakem ra ket wana konra, "Mayin nin wanin a kaisipan moyo? ⁹Wamoyo tana kumon ket mas magwa' et nin ibarita' konan lupoy a 'Mibangon ka, awiten may undayon mo tan lumalako ka,' dyan si 'Napirduna ana a kukasalanan mo!' ¹⁰Ket, ta pigaw nin matandaan moyo a si'kon si Pinaitawo ket main nin pakayadi' kon mamirdunan kukasalanan iti sa luta,'" ket wana ni Jesus konan lupoy, ¹¹"Ibarita' ko komo: Mibangon ka. Awiten ma in si idaan mo ta sumubli' kayna komoyo."

¹²Ket nibangon yay tawo tan inawit nayaynay idaan na tan nibwat yayna nin nabantayan ra nga'min. Ket naka'ngap saran maong a tutawo ket rinayo rayay Dios a wanra, "Ni ka'numan, kai kami et gapo nin naka'kit nin bilang sa wanti!"

Kinayaban naya ni Jesus si Levi

Mateo 9:9-13; Lucas 5:27-32

¹³Ket sayay sakalakon awro, nako ya anamanaet si Jesus sa rigrig nin baybay. Abaw saray tutawo nin inmarak-arak kona, ket nangipapalaway yan minsahi nan Dios konra. ¹⁴Ket ni'sa sin manlumalako ya, na'kit naya si Levi a anak na ni Alfeo nin nakatekre' itaw sa upisinaan pammayadan nin buis. Wana ni Jesus kona, "Mag'in kan tumutumbok ko." Inumdeng ya si Levi tan nayi ya kona ni Jesus.

¹⁵Ket sin nangan yadtaw si Jesus tan saray tumutumbok na sa bali na ni Levi, abaw saray maniningir nin buis tan ambo' nin rilihyuso a kadungo ra. Wanin ta abaw saray mantumumbok kona ni Jesus. ¹⁶Main itaw nin Madudunong sa Guga-gan a myimbron dupong ran Pariseo a na'kit raya si Jesus nin mangkidungon mangan konran ambo' nin rilihyuso tan maniningir nin buis, ket wanra konran tumutumbok na, "Ambale' a mangkidungo ya konran wanin a tutawo?"

¹⁷Narnge! nayti ni Jesus ket inubatan nasaran sayay alimbawa' a Pariseo. Wana, “Ambo! nin saray marigsa a makatkap nin duktor, no kai edet, saray main nin masakit. Kapada konan siin, nako akodti sa luta' nin mamagbabawi! konran makasalanan, ambo! nin konra nin kano ket matunong sara!”

Say Maipa'ka' sa Pagkukulasyon

Mateo 9:14-17; Lucas 5:33-39

¹⁸Main nin ni'sa, saray tumutumbok na ni Juan tan saray tumutumbok ran Pariseo ket kai sara nin mampangan ta saya ya in nin kaugalian ran Judio si magkulatoryonⁱ. Ket main nin tutawo nin nako kona ni Jesus ket wanra, “Saray tumutumbok na ni Juan tan saray tumutumbok ran Pariseo ket magkulatoryon sara. Ket ambale' nin saray tumutumbok mo, kai sara gapo nin mampagkulatoryon?”

¹⁹Wanan ni'bat ni Jesus konra nin sayay alimbawa', “No main nin kasal, kasan sapo nin saray kumbidado sa bansal ket kidungo saran mangan leg'an nan iti et nin nubyo konra. Kai gapo nin magwa' a magkulatoryon sara. ²⁰Bale' rumate' li' a panaon a maikadayo' ya ket no saytaw li', magkulatoryon sarayna.”

²¹Wana et ni Jesus maipa'ka' sa ba'yon akay na, “Kasan tawon manali'neb nin ba'yon abel sa ma'ran a aysing. No gaw'en a wanin, si ba'yon abel kumsen ya li' ket guruyen naya a ma'ran ket maluod yay bisang na. ²²Wanin anamaet, kasan mangikwa nin mampibaliw nin arak sa ma'ran a katat nin supot a pangangwan, ta no gaw'en in, si mampibaliw nin arak tubraken naya, ket masida' yay supot tan mapirdin ma'met a arak. Matkap a say ba'yon arak ket ikwa sa ba'yon pangwan.”

Makapangyayadi' ya si Jesus Maipa'ka' sa Awron Painawa

Mateo 12:1-8; Lucas 6:1-5

²³Saray awron Sabado a syay Awron Painawa ran Judio, manlumabas sara si Jesus sa gagawa'. Ket namursi-pursing saran rinakay nin trigo a tumutumbok na. ²⁴Ket main nin Pariseo a wanra kona ni Jesus, “Oy, kiten mosaray tumutumbok mo! Man-gaw'en ra in, anta maiyawa' nin mangyatab no Awron Painawa.”

²⁵⁻²⁶Ket wana yapo' ni Jesus, “Nalingwanan moyoyna palayi a nabasa moyodtaw sa Masanton Kasuratan maipa'ka' sa ginwa' na ni David nin mismo sin panaon a si Abiatar a Sangkata'gayan nin Padi!'^j Sin saytaw, nabitilan ya tan saray kalalamo' na ta kasaynan ikabyay ra, ket sinumrep ya sa Bali nan Dios tan kinnan nay tinapay a nida'ton konan Dios.

ⁱ **2:18** Mabasa a maipa'ka' sa *Pagkukulasyon* sa Glusaryo. ^j **2:25-26a** Mabasa et a maipa'ka' sa sayti sa 1 Samuel 21:1-6.

Maiyawa' anaod a mangan nin saytin tinapay ta saray aburuyan tamo' nin mangan ket saray pupadi'.^k Bale' naaburuyan ya si David nin nangan tan binyan nasara anamaet a lamang a kalalamo' na.”

²⁷Wanan masusuyot ni Jesus, “Si Awron Painawa ket ginwa' ya para sa ikaabig nin tutawo, ambo' nin saray tutawo a mamaabig konan si Awron Painawa. ²⁸Ket anaod, si'kon si Pinaitawo, si'ko anamaet a lamang a makapangyayadi' maipa'ka' sa Awron Painawa.”

Pinaanda' naya ni Jesus a Tawon Nati yay Takyay na

Mateo 12:9-14; Lucas 6:6-11

3 ¹Saya anamanaet nin wantin awro, nako ya anamanaet si Jesus sa sinaguga. Main nin sayay lalakidtau a nati yay sayay takyay na. ²Ket man'imatunan raya si Jesus nin saray kuntra kona no tambaren naya kasi mataman nin Awron Painawa, bana' ta mampaningkap saran padalan a maparsawan rayan mansumubag sa Gungan-gan. ³Ket wana konan sitaw si lalaki, “Mako kadi sa adapan.” ⁴Mi'sa wana konran tutawo, “Ani a aburuyan nin Gungan-gan tamo no Awron Painawa? Magwa' kasi a tumulong o a mamaidap? Magwa' kasi a mamabyay o a mangmati?”

Nititinek sara tamo' bale'. ⁵Ket masager ya bale' si Jesus a sinusa'sa nasaran pinastang. Wanin man, ka'dwan nasaran lamang ta kasan pakiingar ra sa kapada ran tawo. Ket wana konan lalaki, “Ipa'nat may takyay mo.” Nipa'nat naya ket tampor linmimpyo yay takyay na. ⁶Ket linmiwa' saran tampor a Pariseo tan nako sara nin nikitarusan konran tutawo na ni Adi' Herodes no pa'non pampapati ra kona ni Jesus.

Abaw saray Tutawon Tinmumbok kona ni Jesus

⁷Si Jesus tan saray tumutumbok na ket nibwat sara anamanaet nin nako sa rigrig nan Baybay Galilea. Abaw saran tuloy a tutawo nin tinmumbok konra a nangibwat sa prubinsya nin Galilea tan sa Judea, ⁸tan sa syudad nin Jerusalem, tan sa prubinsya nin Idumea, tan sa rubari' nan Ilog Jordan, tan sa lulibed nin syudad nin Tiro tan Sidon. Inmarak sarayti kona ni Jesus bana' ta narnge' ray maipa'ka' sa makapangyayadi' a gugawa' na. ⁹Abaw saran tuloy a tutawo kanya' nin pinangisadya' nasara ni Jesus nin ruranan nan baluto a tumutumbok na ta sali' no piraramu'yukan rayan saraytin abaw a tutawo. ¹⁰Bana' ta abaw saray pinaanda' na, nileletletan sara sa libed na a tutawon main nin masakit ta pigaw tana nin makudit raya. ¹¹Ket barang sayay tawon nasrepan nin ispiriton duka' a maka'kit kona, lumukbob sara sa adapan na tan umagsit sara a wanra, “Si'kay Anak nan Dios!”

¹²Bale' binibilin nasaran maong ni Jesus a andi' ra nin ibarita' a syay Anak nan Dios.

^k 2:25-26b Mabasa et a maipa'ka' sa sayti sa Levitico 24:5-9.

Saray Labinrwan Lulalaki a Pinili' na ni Jesus

Mateo 10:1-4; Lucas 6:12-16

¹³Ket nako ya si Jesus sa lugar a pupurod. Nanagyat yan lulalakin mayi kona ket nayi sara. ¹⁴Nanuyo' yan labinrwa sara konra a tinawag na anamaet nin apostoles' ta pigaw nin kikalamo' sara kona tan ta pigaw nin ibaki' nasaran mangipata-patanda' nin minsahi nin nangibwat konan Dios a bilang sa man-gaw'en na. ¹⁵Binyan nasaran pakayadi' nin mamalakwan nin uispiriton duka' konran tutawon nasrepan ra.

¹⁶Ket sarayti a labinrwan pinili' na:^m si Simon a pinangaranan nan Pedro, ¹⁷saray a'nak na ni Zebedeo a si Santiago tan si Juan a pinangaranan nasaran Boanerges a say katarusan na ket Anak nin Kudor, ¹⁸si Andres, si Felipe, si Bartolome, si Mateo, si Tomas, si Santiago a anak na ni Alfeo, si Tadeo, si Simon a myimbrow nin grupon ribulusunaryo, ¹⁹tan si Judas Iscariote a syay magtraidor kona ni Jesus.

Naparsawan ya si Jesus a Main konay Pakayadi' na ni Satanas

Mateo 12:22-32; Lucas 11:14-23; 12:10

²⁰Sinmunor, sinmubli' sarayna sa bali. Abaw saraynaet a tutawon inmarak kona, kanya' nin kai nayna nin maadap a mangan ni Jesus tan saray tumutumbok na. ²¹Sin natandaan raytin kapamilyawan na ni Jesus, nako saradtaw ta pigaw nin kalapen raya ta wanran tutawo ket naluang yayna.

²²Wanra bale' nin saray Madudunong sa Gugan-gan a nangibwat sa Jerusalem, "Si Beelzebul a uunuren ran uispiriton duka', nasrep naya si Jesus. Ket sa tulong nan lamang, palakwanen nasara ni Jesus a ispiriton duka' konran tutawo."

²³Sin sain ket pinididinep nasara ni Jesus a tutawo tan wana konra a nangusar yan sayay pangingiyarig, "Pa'non sain a si Satanas ket palakwanen nay lalaman nan diri ey? ²⁴Kapada nin siin ket no bilang wadi' si sayay nasyon ket matau-tao ya tan milalaban saray tutawo na, kai ya nin magnayon. ²⁵Wanin a lamang no sa sayay pammali o babali ket, mapuruk-purok sara nin miaaway a saya tan saya, misisyay a pirat'anang ra. ²⁶Wanin anamaet no si Satanas ket mampalakwanen nasaray kapada nan uispiriton duka', say rabay nin irgwen ket mangkuntrawen nay kadiryan na. Kai edet nin mi'teng no kai magkamain nin anggawan a pakayadi' na.

²⁷Si Satanas, kapada nayay sayay magsen nin tawo a kasan makasrep sa bali na ta pigaw nin kalapen ray kukayadian na no kai raya yapo' nin

¹ 3:14 Sa raruman nikaisurat nan siti sa Griego ket kasan wanti: *nin tinawag nan apostoles*.

^m 3:16 Sa raruman nikaisurat nan siti sa Griego ket kasan wanti: *Ket sarayti a labinrwan pinili' na:*

baruren in a magsen nin tawo. Ket no nabaror rayayna, magwa' rayna nin kalapen nga'min a rabay ra.

²⁸Ibarita' koyti komoyo: Mapirduna saray tutawo sa nagsikabarang a kukasalanan ra, pati sa animan et a duka' a irgwen ra konan Dios tan konran kapada ran tawo. ²⁹Bale' si si'numan a mag'irgon duka' maipa'ka' sa ginwa' nan Ispirito nan Dios, kasa gapo nin pakapirduna na no kai edet, kasalanan na in anggan-angga.” ³⁰Nibarita' nayti ni Jesus bana' ta wanra anaod ket nasrepan yaynan ispiriton duka'.

Saray Peteg a Ina tan Bubsat na ni Jesus

Mateo 12:46-50; Lucas 8:19-21

³¹Sin rinmate' saradtaw si inay na tan saray bubsat na ni Jesus, tinma'gan saradtaw sa rikor tan nipakayaban raya. ³²Nalibed ya si Jesus nin tutawon nakatekre' ket wanra kona, “Si inay mo tan saray bubsat mo itaw sara sa rikor ket mandawaten ra a mako kadtaw konra.”

³³Ket wana ni Jesus, “O!, tutuo. Itaw sara. Bale' saray alilbien ko nin ina ko tan bubsat ko ket sakalako sara.” ³⁴Pinastang nasaray tutawo sa libed na ket wana, “Sarayti a ina ko tan bubsat ko. ³⁵Ibarita' koy wanti ta si si'numan a man-gumwa' nin say rabay nan Dios syay ina o busat ko.”

Si Pangngiyarig Maipa'ka' sa Saka-sakalakon Klasin Luta'

Mateo 13:1-9; Lucas 8:4-8

4 ¹Ni'sa, nako yaynaet si Jesus sa rigrig nan Baybay Galilea ta pigaw nin mangyakay ya. Pinasyan ka'bawan ran tawo nin inmarak.

Kanya' nin rinmuran ya sa sayay baluto nin nakapundo ket tinmekre' yadtaw. Saray tawo anamaet itaw sara sa abay. ²Nangusar yan pangngiyarigⁿ sa niyakay nan abaw nin bubagay konra. Wana,

³“Mangrengel' kamo! Main nin sayay magtatalon a nako nin nanabwag nin bini' sa luta' na. ⁴Sin man'isabwag nay bini', main nin naika' sa dadalanan. Na'kit rayti nin manuk-manok ket kinnan ra. ⁵Main anamaet nin naika' sa babato a iti tamo' sa babo a luta'. Rinumsik nin tampor ta ababo a luta'. ⁶Sin na'mutan, nalanes; ket bana' ta kai nin nakayamot nin ararem, nakri'! ⁷Main et nin naika' sa lugar a mantubuan nin madiwin didikot. Linmambot nin kinmubpal a madiwin dikot ket nadaeg ti. Kanya' nin kai nin nakabunga. ⁸Ket main anamaet nin naika' sa madaem a luta'. Tinmubo' tan inmalaki, ket main nin ginmungan tulumpulo', main nin a'nem a pulo', tan main anamaet nin sanyasot.”

⁹Wana et ni Jesus, “Si'kamon manrumnge', adalen moyoyti nin maong.”

ⁿ 4:2 Say pangngiyarig saya nin alimbawa' mangibwat sa ka'bawan nin bubagay bale' main nin sakalakon katarusan a rabay nan ibarita' maipa'ka' sa sayay mas impurtantin bagay.

Say Gagara nin Pangngiyarig
Mateo 13:10-17; Lucas 8:9-10

¹⁰Sin nagsiibwat saraynay tutawo, nabati' saray labinrwa pati saray raruman tumutumbok na. Tinepet ra kona no ani a rabay nan ibarita' nin sitaw si pangngiyarig na. ¹¹Wanan ni'bat ni Jesus, “Si'kamo nin peteg nin mantumumbok kongko, man'aburuyan nakamo nin Dios nin matandaan moyoy maipa'ka' sa pag'aadi' na a kai et nin nipatarusan nangibwat sin nu'na. Bale' konran raruma a kai sara nin tumulok kongko, naibi a pangngiyarig ¹²ta pigaw nin sa wanin ket matandaan nin ‘Kikiten rayna man nin kikiten ket kai ra nin mangkaipurok a mangka'kit ra, tan marnge' rayna man nin marnge' bale' kai ra nin man'adalen a pipa'kaan nin mangkarnge' ra ta no ambo' nin wanin, mapaba'yo kumon a nakem ra tan mapirduna sara.’^o ”

Si Papalaway na ni Jesus Maipa'ka' sa Pangngiyarig
Mateo 13:18-23; Lucas 8:11-18

¹³Mi'sa wana ni Jesus konra, “Kai moya para nin mataros tin pangngiyarig? No wanin, pa'no moyo edet nin mataros a raruma et nin pangngiyarig ey?” ¹⁴“Wanti na e: Say nisabwag nan magtatalon ket Sarita' nan Dios. ¹⁵Saytaw say dadalanan a naikaan nin bini' ket sara a tutawo a nakarnge' sa Sarita' nan Dios. Bale' kapingmatan nako ya konra si Satanas ket nipalingwanan na konra a narngel' ran Sarita' nan Dios.

¹⁶Saytaw anamaet say babato a naikaan nin bini', sara a tutawon maririket nin nakarnge' sa Sarita' nan Dios tan inako' ran tampor. ¹⁷Bale' kai nin nakayamot konra ket kai nin nagnayon ta sin mangirangep sarayna nin pakapaidap tan pammadya'dya' bana' sa nipangrisibi ran Sarita' nan Dios, rinmay'ep sara ket ginurutan rayna.

¹⁸Saytaw anamaet say no adti main nin tinmubo' nin madiwin dikot a naikaan nin bini' ket sara et a tutawon mampangrenge' sa Sarita' nan Dios. ¹⁹Bale' bana' ta kaaburidwan ray kabibyay ra, tan nu'na-nu'nay apes ran yumaman tan magkamain nin nagsikabarang a bubagay, ket nadaeg nin sain a apes ran tumulok sa Sarita' nan Dios, kanya' nin kai gинmunga sa byay ra.

²⁰Ket saytaw anamaet say madaem a luta' nin naikaan, sara a tutawo nin nangrenge' sa Sarita' nan Dios. Ket rinisibi rayti ket nagtrabaho sa byay ra ket ginmunga nin bilang bini' a main nin ginmungan tulumpulo', a'nem a pulo' tan sanyasot.”

---

o 4:12 Isaias 6:9

²¹Wana et ni Jesus konra, “Main paran manulsol nin lampadawan mi'sa naya nin sakban nin salop o ikwa sa sirong nan katri? Kasa! No kai ikwa nayaynaod sa sayay pangngitukduan. ²²Wanin anamaet sa pangungusar kon pangngiyarig ta sarban adi sawanin ket mag'in li' nin mapala-palaway tan say sikrito anamaet sawanin ket matandaan li'. ²³Kanya' anaod nin si'kamom mampangrengel, adalen moyoy pipa'kaan nin saytin nibarita' ko!”

²⁴“Adalen moyon maong a marnge' moyo ta no wanin, padmangan nan pakataros nin Dios a pangrerenge' moyo tan ana edet lamu'nan na et a pakataros moyo. ²⁵Anaod, si tawon man'ipampuspusan nan matarusan a narnge' na, say pakataros na ket malamun'nan; bale' si tawon kai na rabay nin tarusan, mataman nin say tanda' na ket mag'in nin kasa.”

Say Rittrato nin Katutubo'

²⁶Nami ya anamana nin sayay pangngiyarig si Jesus. Wana, “Say pag'aadi' nan Dios ket maiyarig sa mangyadi' no manabwag yan bini' a sayay magtatalon sa mantalunen na. ²⁷Mayadi' na nin gaw'en in, pauryan nayna ket ituloy nayna a man-gaw'en nan inawru-awro. Ket rinumsik tana a bini' tan inmalaki. Si magtatalon, kai na nin tanda' no pa'noy nikagwa' nin sayti. ²⁸Si luta' a namatubo' sa mula. Primiro rumsik, mi'sa gumulong ket ambo' nin ma'teng gumunga. ²⁹Ket no matua anay bunga, ipayatab nayna ta narate' anay panaon nin pangyayatab.”

Say Iritrato nan Bikoy nin Mustasa sa Israel

Mateo 13:31-32,34; Lucas 13:18-19

³⁰Wana et ni Jesus, “Ani et bale' a usaren kon pangngiritrato sa pag'aadi' nan Dios, o ani et a pangiyarigan ko? ³¹Say iyalawang nin pag'aadi' nan Dios ket maiyarig sa bikoy nin mustasa a sangkadaitean sa sarban bikoy iti sa mundo. Bale' no naimula yayna, ³²tumubo' ya ket mag'in yan sangkaalakyan sa sarban pupising.^p Sumanga yan alalaki ket saray manuk-manok, umapon sara kona tan mipugar sara sa sirong nin susanga na.”

³³Abaw et a wantin pangngiyarig a inusar na ni Jesus sa pangangakay na sigon sa angan-anganen nan mababa' ran tarusan. ³⁴Kasan niyakay na konran tutawo a kai ya nangusar nin pangngiyarig. Bale' no sara-sara tamo' tana nin tumutumbok na, ipapalaway nay sarba konra.

Pinatgen naya ni Jesus a Maksaw nin Tribunada

Mateo 8:23-27; Lucas 8:22-25

³⁵Sin yinmabi, wana ni Jesus konran tumutumbok na, “Sumaki atamon makodtaw sa rubari!” ³⁶Ket rinmuran saraynay tumutumbok na sa

---

^p 4:32 Si klasi nin mustasa a itaw intaw sa lugar ran Judio ket mas alaki ya dyan say iti sa Pilipinas. Marate' nin a'pat a mitro a kata'gayan na.

baluto ta itaw yaynan gindat si Jesus. Ket linakwanan rasaray tutawo. Main anamaet nin nikialuyon konra nin raruman bubaluto. Sin kapresan ran mansumaki, ³⁷kapingmatan tribunada ana. Mangkaspakan yaynan daluyon a baluto ra kanya' nin mangkapno' yaynan ranom. ³⁸Sin sain, si Jesus, mampa'lek ya nin nialunan itaw sa ulin. Ket, pinukaw raya a wanra, “Maistro, kasa para nin kwinta komo a manlumdeg atamoyna?”

³⁹Ket nibangon ya mi'sa naya nin ginan-gan a tribunada a wana, “Tumngen ka!” tan wana konan taaw, “Pakatinek ka!” Ket tinumngen yay tribunada tan tinminek yay taaw. ⁴⁰Ket wana konran tumutumbok na, “Aninay katakrutan moyo! Kasa et nin pagmamatalek moyo!”

⁴¹Pinasyan li'mo ra ket wanra sa saya tan saya, “Ani yaytin tawo a mataman nin si tribunada tan say daluyon ket tumulok kona!”

Pinaanda' naya ni Jesus a Tawon Nasrepan nin Ispiriton Duka'

Mateo 8:28-34; Lucas 8:26-39

5 ¹Ket nakarate' saradtaw sa rubari', sa lugar ran Geraseno^a. ²Sin inmarawas ya si Jesus sa baluto, tampor a main nin sayay lalakin ibat sa yuyukib nin pannabunan a sinumna' kona. Sitin lalaki, nasrepan yan ispiriton duka' ³tan mampiikap yadtaw sa yuyukib nin pannabunan. Kai ya gapoyti nin mabaror mataman et nin kadina a usaren nin ipamaror kona.

⁴Anaod, ni'no rayayna nin binaror sa ayi tan gamet, bale' ni'nu-ni'no nayna nin binulso't a kadina tan binari' a pusas. Pinasyan kasaw na ket kasa gapo nin makapangipukpok kona. ⁵Awro tan yabi ket itaw ya sa tatalugtog tan sa pannabunan a tuma'wa-ta'way ya tan sugat-sugaten nan bato a lalaman na.

⁶Sin naalilbi' nayayna si Jesus itaw et sa adayo', nalayo yan sinumna' tan nanalimukod ya sa adapan na. ⁷Ket wanan niburyaw, “Jesus, Anak nan Sangkata'gayan nin Dios, ani ket a kabiangan mo kongko? Isamba mo sa adapan nan Dios a kai nako nin padya'dyaen!” ⁸Nibarita' na a wanin ta si Jesus ket ginan-gan nayayna a wana, “Ispiriton duka', lakwanan maytin tawo!”

⁹Tinepet na ni Jesus kona, “Ani a tawag komo?”

Ket wana, “Say tawag kongko ket Rinibu-ribo ta si'kami, abaw kamin tuloy.” ¹⁰Ket sin sain, nipainganga'do na kona ni Jesus a andi' nasara nin palakwanen konan sitaw a lugar.

¹¹Sin sain, main nin abaw nin tuloy nin baboy a mampangan-pangan sa rigrig nin talugtog itaw. ¹²Wanan nipainganga'do nin ispiriton duka' kona ni Jesus, “Aburuyan mo tana pa a sumrep kami konran baboy.”

¹³Ket wana mako sarayna edet. Kanya' nin linmiwa' sara kona nin lalaki tan sinumrep sara konran baboy. Nangimros saray baboy a magrwanribo

^a 5:1 *Geraseno* - Sa raruman nikaisurat nan siti sa Griego say ngaran nan sitin babali ket: *Gadara* - *O: Gergesa*.

sara ka'baw, nin namunta sara sa kikiras sa temben nin baybay. Ket nanabo' sara tan nirebreb sara nga'min.

¹⁴Ket saray mampangalila' konran baboy, nagsipalayo sara tan nibari-barita' ray nangyadi' sa babali tan sa bubaryo. Saray tutawo nagsipako sara nin kumikit sa nangyadi'. ¹⁵Nako sara kona ni Jesus ket na'kit rayaytaw si tawon ibwatan ran rinibu-ribo nin ispiriton duka'. Mantumekre' ya tan nisket yayna tan limpyo anay pangingsip na. Ket linmi'mo sara sa nangyadi'. ¹⁶Saray naka'kit nin mismo sa nangyadi', inistu-isturya ra konran raruman tutawo a nangyadi' konan tawo tan konran baboy. ¹⁷Ket saray tutawo, dinawat-dawat ra kona ni Jesus a lumakwan yayna sa lugar ra.

¹⁸Sin manrumuran yayna si Jesus sa baluto, sitaw si tawon ibwatan nin uispiriton duka', dinawat na a mayi kona.

¹⁹Bale' kai naya nin inaburuyan ni Jesus a wana kona, “Sumubli' kaynadtaw komoyo ket ibarita' mo konran kabbali mo a sarban ginwan Catawan komo tan no pa'noy nipanginga'do na komo.”

²⁰Ket nibwat yaynay tawo tan naku-nako ya sa intiron sakop nin Mapulo' a Bubabali a mantawagen nin Decapolis. Nika' na nin nibari-barita' nga'min a ginwa' na ni Jesus kona, ket naka'ngap sara nga'min a nakarngel'.

Bana' sa Pagmamatalek Mapaanda' na ni Jesus a Masakit

Mateo 9:18-26; Lucas 8:40-56

²¹Sin sinmaki saraynaet si Jesus nin sinmubli' sa rubari', abaw saray tawon inmarak konadtaw sa rigrig nin baybay. ²²Ket main nin sayay pangulo nin sinaguga a rinmate' itaw nin say ngaran na ket Jairo. Sin na'kit naya si Jesus, nitalimukod na sa adapan na ²³tan nikidawat yan inganga'do para konan gumalasingan nin anak na a wana, “Mangkamati yay anak ko. Mayi ka tana kadi' sa bali ko tan ipababo moy gamet mo kona ta pigaw nin umanda' ya tan mabyay ya et.”

²⁴Ket nayi ya si Jesus kona. Pinasyan ka'bawan ran tawon nayi-nayi kona a niletletan raya.

²⁵Main anamaet nin babayidaw nin nalabas a reges nin karirigla na sa luob nin labinrway taon ana. ²⁶Mampangirangep ya sa katatambar ra kona nin abaw anan duktor. Na'pos anay main na sa kapapatambar na, bale' kai ya nin inmanda' no kai naluod yayna edet a masakit na. ²⁷Nakarate' kona a maipa'ka' kona ni Jesus. Kanya' nin nikiletletan ya konran tutawo anggan nakakadani ya sa gurot na ni Jesus ket kinudit nayay aysing na ²⁸ta wana sa nakem na, “Makudit ko tanay aysing na ket umanda' akoyna.”

²⁹Ket kinudit naynaod a aysing na ni Jesus. Tampor nin tinumgen a kadadaya' na tan naingar na a limpyo yayna. ³⁰Sin sain, naaraman

naynamaet ni Jesus nin linmiwa' kona a pakayadi'. Ket nibring yan inmadap konran tutawo ket wana, "Si'noy nangudit nin aysing ko?"

³¹Wanran tumutumbok na kona, "Maistro, mangka'kit moyna anaod nin abaw a tawo a mampiletletan raka, ket ambale' a tepeten mo et a wamo, 'Si'noy nangudit kongko?" "

³²Bale' pasta-pastang ya si Jesus ta pigaw nin kikiten na no si'noy nangudit kona. ³³Sitaw si babayi, bana' ta tanda' nay nangyadi' kona, kinmadani ya kona ni Jesus nin mangingintar ya bana' sa li'mo na. Nanalimukod ya sa adapan na ket nibarita' na a sarba kona. ³⁴Wana ni Jesus kona, "Arikong, bana' sa pagmamatalek mo inmanda' kayna. Mako kayna nin matinek anay kaisipan. Inmanda' kayna nin liso konan masakit mo."

³⁵Sin kapresan nay mampag'irgo et ni Jesus ket main nin rinmate' nin ibat sa bali na ni Jairo a wanra, "Andi' mayna nin mulistyawen et si Maistro ta nati yaynan lamang a anak moyo."

³⁶Bale' narngel' nayti ni Jesus ket wana kona ni Jairo, "Andi' ka nin mapaga; basta magmatalek ka." ³⁷Ket kasan inaburuyan nan mayi kona no kai si Pedro tan saray mibsat a Santiago tan Juan tamo'. ³⁸Ket nakarate' sara sa bali nan si pangulo nin sinaguga. Na'kit na ni Jesus a gewgewan, a main nin mampangabet-abet tan man'umakis nin maksaw. ³⁹Sinumrep ya sa bali tan wana konra, "Ambale' tin gewgewan? Ambale' a mampangabet-abet kamo? Kai ya nin nati; mampa'lek ya tamo'."

⁴⁰Ket kinaka'lisan rayan panuya'-tuya' kona nin tutawo. Sin sain, pinaliwa' nasara nga'min. Mi'sa kalamo' nasaray matua nan anak tan saray tulon kalalamo' na linmuob ya si Jesus sa kwarton kami'nan nan anak. ⁴¹Gina'getan nay gamet na tan wana kona sa sarita' ran Hebreo, "Talita, kumi," a say katarusan, "Naning, mibangon ka." ⁴²Ket tampor nin nibangon yay anak ket linmalako ya. Si anak ket labinrway taon na.

Ket nga'min ra naka'ngap nin maong. ⁴³Binibilin nasaran maong ni Jesus nin andi' rayti ibarita' abirno sa si'numan. Mi'sa nigan-gan nan byan rayan kanen a anak.

Muda-mudawen ya si Jesus sa Nazaret

Mateo 13:53-58; Lucas 4:16-30

6 ¹Ket sawanin, nibwat ya konan sitaw nin lugar si Jesus tan sinmubli' ya sa Nazaret a syay mismon babali na, kalamo' nasaray tumutumbok na. ²Sin narate' a Awron Painawa, nangyakay ya sa sinaguga. Abaw saray naka'ngap nin nakarngel' kona. Wanra, "Ya, adti ya kano in ket nag'adal? Pa'no ya in nin nagkamain nin wanin a kadunungan? Pa'no ya nin makagwa' nin wanin a milagro? ³Ambo' ya tamo' paran sayay karpintiro in? Kai para a si Maria a ina nan siin tan kaka raya ni Santiago, Jose, Judas, tan Simon? Kai para a saray ari nan

bubbayi ket iti saran gindat nin mampiikap?” Ket kasa gapo nin kwinta na konra tan kai sara nin namper kona.

⁴Wanan nibarita' ni Jesus konra, “Risпитado yay sayay prupita abirno nin adti pwira tamo' sa mismon babali na, konran kukanayon na tan mismon konran iti sa pamilya na.”

⁵Main tamo' nin umno ra a tutawo nin main nin masakit a nipababo nay gamet na konra ta pigaw nin paandaen nasara. Bale' kai yadtaw nin nakagwa' nin abaw nin milagro ⁶ta kai sara nin mamper kona. Maka'ngap yan tuloy si Jesus ta kai sara nin namper kona a kababalyan na.

Say Nipangibaki' na ni Jesus konran Labinrwa

Mateo 10:5-15; Lucas 9:1-6

Kina'-kina' na ni Jesus a abaw a bubaryo nin niyakay-akay nasaray tutawo.

⁷Kinayaban nasaray labinrwan tumutumbok na ta pigaw nin ibaki' nasaran sirwarwa sa saka-sakalakon lugar. Binyan nasaran pakayadi' nin mamalakwan nin ispiriton duka' ⁸tan binibilin nasara a wana, “Sa saytin pako moyo, andi' kamo nin mangi'ras nin animan, no kai kal-la baston tamo'. Andi' kamo nin mibalon nin kanen, bag, kwarta ⁹o aysing a pisilyan moyo. Bale' misandalyas kamo,” wana. ¹⁰“No sa sayay babali ket sagyaten rakamo sa sayay bali, miikap kamo konan siin nin bali anggan mibwat kamo. ¹¹Bale' no rumate' kamo sa sayay lugar ket kai rakamo nin pagtuluyen o kai sara nin rumnge' komoyo a tutawo, mibwat kamodtaw tan pagpagen moyoy ta'pok sa dapa nin ayi moyo nin mangipataros a madusa sara li' sa sain a ginwa' ra.”

¹²Ket nako saraynay labinrwan tumutumbok na tan nipatanda' ra konran tutawo a matkap ray magbabawi' tan gurutan raynay pagkakasalahan ra. ¹³Pinala-palakwan rasaray uispiriton duka' konran tutawo nin nasrepan ra tan abaw saray mampagmasakit a inamrisan ran ladak ket pinaanda' rasara.

Say Nipati na ni Juan a Mammawtismo

Mateo 14:1-12; Lucas 9:7-9

¹⁴Sin sain, si Gubirnadador Herodes', natandaan nay maipa'ka' sa gugawa' na ni Jesus bana' ta bandunado ya bana' sa sayti. Main saray mangibarita' a wanra, “Sya si Juan a Mammawtismo nin sinmubli' nin mabyay. Ket anaod, main nin pakayadi' nan mangwa' nin mumilagro.”

¹⁵Main anamaet nin wanra, “Sya si Elias a prupita na intaw nin Dios.”

Main et anamaet nin raruma a wanra, “Sayay prupita ya nin bilang konran prupita sin nu'n pananon.”

---

^r 6:14 Siti nin *Herodes* ket si Herodes Antipas. Mabasa a maipa'ka' kona sa Glusaryo.

¹⁶Sin narnge-narnge' na anaod ni Herodes a maipa'ka' kona ni Jesus wana, “Piho! Sya in si Juan. Pinutulan koyaynan ulo; sya e bale' nin sinmubli' yan mabyay!”

¹⁷Wanin a nibarita' na ni Herodes ta intaw ket nipadakep naya si Juan tan nipapriso tan nipakadinawan naya bana' kona ni Herodias. Siti si Herodias ket asawa naya ni Felipe a ari na ni Herodes ket sawanin asawa nayayna ni Herodes. ¹⁸Wana intaw nin nibari-barita' ni Juan kona ni Herodes, “Abas a i'yan may aydo mo.”

¹⁹Kanya' nin sinmakit a nakem na ni Herodias kona ni Juan tan rabay nayan patyen. Bale' kai na nin magawa'-gawa' ²⁰ta si Herodes ket man'igalang naya si Juan ket mamprutiktawan naya ta tanda' nan matunong tan makaDios yan tawo. Magulo a kaisipan na no marnge' nay papalaway na ni Juan bale' rabay-rabay naya et a lamang nin reng'en.

²¹Bale' rinmate' a pagkanawanawa na ni Herodias sin awron nikaiyanak na ni Herodes ket namapunsya ya, tan sinagyat nasaray atata'gay nin upisyal nin gubyirno tan saray atata'gay nin upisyal nin sundalo' tan saray atata'gay nin tutawo sa Galilea. ²²Si anak nan balasang, a say ngaran nan lamang ket Herodias, sinumrep^s ya tan dinmukdok yadtaw sa kami'nana na ni Herodes tan saray bubisita na. Ket napagustwan ya si Herodes tan saray bubisita na. Kanya' nin wana kona, “Dawaten mo kongko a animan a rabay mo ket ibi ko komo.” ²³Wana et a sinambawan na, “Animan a dawaten mo kongko, ibi ko komo; mataman et say kapiknga' nin say main ko.”

²⁴Ket linmiwa' yay balasang nin nako ya tinmepet konan ina na, “Ani ey a dawaten ko?”

Ket, “Si ulo na ni Juan a Mammawtismo,” wanan ina na.

²⁵Ket tampor nin sinmubli' ya a balasang kona ni Herodes ket wana, “Rabay kon ibi ma kongko sawanin ana nin mismo nin naikwa sa plato a ulo na ni Juan a Mammawtismo.”

²⁶Nagbabawian nan maong ni Herodes a nipangako' na, bale' matkap nan tukiden bana' ta say nipagpangako' nan sinambawan na ket narnge' ran bubisita na. ²⁷Ket tampor a nibaki' nayay sayay bantay a ginan-gan nayan awiten naya kona a ulo na ni Juan. Sinunor nayan sundalo' ket pinutol nayay ulo na ni Juan itaw sa priswan. ²⁸Mi'sa nikwa nayay ulo sa plato ba'yo nibi naya konan balasang. Nibi nayaynamaet nin balasang konan ina na.

²⁹Sin saray tumutumbok na ni Juan ket natandaan rayti nin nangyadi', kina' raya nin kinalap a bangkay na tan nitabon raya.

---

^s 6:22 *Si anak...*, *sinumrep* - Sa raruman nikaisurat nan siti sa Griego ket wanti a wana: *Si anak na ni Herodias nin diri, sinumrep*.

Say Nipamakan konran Masuruk-surok a Limanribo

Mateo 14:13-21; Lucas 9:10-17; Juan 6:1-14

³⁰Sawanin, saraytaw saray apostoles nin nibaki' na ni Jesus nin mangyakay, sinmubli' sarayna tan nibarita' ra kona ni Jesus a nga'min nin nagwa' tan naiyakay ra. ³¹Misusubray saraynaod nin rumate' tan mibwat a abaw a tawo nin mako konra kanya' nin kasaynan tyimpo ran mangan. Ket wana ni Jesus konran labinrwa, “Mako atamoyna sa sayay lugar a kasan tawo ta pigaw nin painawa kamo nin buga!” ³²Kanya' nin nibwat saran rinmuran sa baluto nin sara-sara tamo' a mako sara sa sayay lugar a kasan tawo.

³³Bale' abaw saray naka'kit konra nin nibwat tan naalilbi' rasara. Kanya' nin saray tutawo sa sarban bubabalidaw ket palayo ran nako sa keen ra ni Jesus ket nakarate' saradtaw nin nu'na. ³⁴Sin nakaabay sarayna si Jesus, na'kit nasara a itaw nin abaw nin tawo. Maka'dwan yan tuloy konra ta bara'mo saran karniro nin kasan mangipastor konra. Ket niyakay nasaran maipa'ka' sa abaw a bubagay. ³⁵Sin dumedlem ana ket kinmadani saray tumutumbok na kona a wanra, “Mandumedlem ana ket kasa pa et nin bubalidti, ³⁶kanya' nin paibwatan mosara nin mako sa kabaraybay nin bubaryo ket makasaliw saran kanen ra.”

³⁷Bale' wana ni Jesus konra, “Si'kamoynay mamin ma'kan ra.”

Ket wanra, “Adti kami kadi' nin makasaliw nin tinapay a gumli ana nin ribu-ribo' ta pigaw nin ipakan konra?”

³⁸Ket nitepet na ni Jesus, “Umno ray tinapay a main? Keen moyo pa nin kikiten,” wana.

Sin ibat rayna nin kinikit ket wanra, “Lima ray tinapay tan rwa ray kuna' tamo'.”

³⁹Nigan-gan na konra a patekreen rasara nga'min a tutawo nin nagrupu-grupo sa rarabot. ⁴⁰Kanya' nin tinmekre' sara nin sisa'sanyasot tan sililimampulo'. ⁴¹Inagwang na ni Jesus a liman tinapay tan saray rwan kuna' mi'sa ya tinmangar sa langit ket nikisalamat ya konan Dios. Mi'sa tinaw-ao nayti tan nibi na konran tumutumbok na nin itayak ra konran tutawo. Tinaw-ao nasara anamaet a rwan kuna' para konran sarban tutawo. ⁴²Ket nakapangan sara nga'min a tutawo tan nabsoy sara. ⁴³Dininep ran tumutumbok a tara' nin tinapay tan kuna', ket main nin labinrwan balyag. ⁴⁴Saraytaw saray nangan, limanribo sarayna, saray lulalaki tamo' et.

Lumalako ya si Jesus sa Babon Ranom

Mateo 14:22-33; Lucas 6:15-21

⁴⁵Kaaram, pinaruran nasarayna ni Jesus a tumutumbok na sa baluto tan pinau'na nasaraynan mako sa rubari' sa babali nin Betsaida leg'an

---

^t 6:37 *ribu-ribo* - Sa Griego: *rwanyasot a denario*. Si sayay denario ket syay swildo nan sayay urdinaryon trabahador sa sayay awro sin sain a panaon.

nasaran pinaibwat a tutawo. ⁴⁶Ket sin napaibwat nasarayna, nako ya sa sayay talugtog ta pigaw nin dumasal yadtaw. ⁴⁷Sin narate' anay yabi, itaw yaynay baluto a manruranan ran tumutumbok na sa butlay nin taaw ket si Jesus, itaw ya et nin bukud-bukod sa tangkar. ⁴⁸Na'kit na ni Jesus a mangkapaidap saran mansumaki ta sungsong yay siri. Sin bandan parbangon, tinmumbok ya konra nin manlulumalako ya sa babon ranom. Ampadan nasarayna kumon ta pigaw nin mayi yayna konra. ⁴⁹Bale' na'kit ra nga'min a main nin manlulumalako sa babon ranom ket nita'way ra bana' ta nipa'ka' ran lampong ya. ⁵⁰Pinasyan li'mo ra.

Tampor nin nag'irgo ya si Jesus konra a wana, "Andi' kamo nin mali'mo! Si'koyti. Paksawen moyoy nakem moyo!" ⁵¹Rinmuran ya sa baluto ket linumteng. Ket naka'ngap saran maong a tumutumbok na ⁵²ta kai ra gapo nin natarusan a pipa'kaan nin nipamaka'baw na intaw ni Jesus sa saytaw say tinapay tan kuna'. Wanti bana' ta kai ti et maabot nin pakataros ra.

Pinaanda' nasara ni Jesus a Mampagmasakit itaw sa Genesaret

Mateo 14:34-36

⁵³Sin nakaripay sarayna nin nakarate' itaw sa lugar nin Genesaret, niyabay rayay baluto. ⁵⁴Sin nakaarawas sarayna, saray tutawodtaw, naalilbi' rayan tampor si Jesus. ⁵⁵Ket apurado sara nin naku-nako sa intirow nan sitaw nin lugar. Ket inawit-awit rasaray mampagmasakit nin nakaida' sa apay ra sa adtiman a narngel' ran kami'nan na. ⁵⁶Ket adtiman a kami'nan na ni Jesus, sa bubabali man, o sa bubaryo o sa lulugar a basta main nin bubali, saray main nin masakit ket ipai-paida' rasara nin tutawo sa puplusa, tan ipainganga'do ra kona a mataman no ipakudit na tana konran main nin masakit a saroy nin seket na. Ket sarba ran nakakudit kona, inmanda' sara.

Say Kaugalian ran Pupuon ran Judio

Mateo 15:1-9

7 ¹Ni'sa, main nin Pupariseo tan Madudunong sa Gugan-gan ran Judio a rinmate' nin ibat sa Jerusalem a nako kona ni Jesus. ²Na'kit rasaray umno ran tumutumbok na ni Jesus nin mampangana ana, bale' kai ra nin ginwa' a sigon sa kaugalian sa rilihyon ran Judio a busbusan ra yapo' nin ranom a gamet ra.

³Anaod, sarba ran Judio, lalo saraynay Pariseo, kai sara nin mangan no kai ra yapo' nin busbusan nin ranom a gamet ra nin sigon sa akay ran pupuon ra. ⁴Mataman et nin no ibat sara sa palingki, no kai ra yapo' nin warsikan a sinaliw ra^u kai sara nin mangan. Abaw et a raruman

---

^u **7:4a** *no kai...sinaliw ra* - Sa raruman nikaisurat nan siti sa Griego ket wanti a wana: *no kai ra yapo' nin warsikan a lalaman ra.*

kaugalian nin naimatawan ra konran pupuon ra nin mantumbuken ra bilang sa pangunguyas nin inuman, pangangwan, tan panglutuan.’

⁵Kanya' nin tinepet ra kona nin saraytin rinmate' a wanra, “Ambale' a kai ra nin mantumbuken nin saray tumutumbok mo a uakay a naimatawan tamoyna nangibwat et konran pupuon tamo? Basta mangan sarayna nin kai ra tumbuken a manepag nin pammusbos ranom sa gamet!”

⁶Ket ni'bat na ni Jesus konra, “Kustoy nipadles na ni Prupita Isaias maipa'ka' komoyo. Mampisantu-santos kamoynaod nin bilang sa wanti sa nisurat na sa Masanton Kasuratan a wana:

‘Saraytin tutawo,’ wanan Dios, ‘raywen rako sa irgo, bale' say kukanakman ra ket adayo' nin tuloy kongko. ⁷Kasan kakanaan nin pangrarayo ra kongko

ta uakay ran diri a man'ipatakid ra nin bara'mo nin gugan-gan ko.’^w
⁸Peteg a pigagawa' moyoyti say wana ni Isaias ta man-gaw'en moyon kasan kwinta a nigan-gan nan Dios bale' mantumbuken moyoy kaugalian nin tutawo.”

⁹Wana et ni Jesus, “Pinasyan anda' nin padalan moyo sa nipangwa' moyon kasan kwinta sa nigan-gan nan Dios sa tanay matumbok moyoy uakay ran pupuon moyo ¹⁰ta wanti e: Si prupita Moises, nisurat na a wana nin Dios, ‘Igalang ma si ama mo tan si ina mo,’^x tan wana, ‘Si si'numan a mamaduka' nin ama o ina na, kasan sapo nin patyen ya.’^y ¹¹Bale' si'kamo, say man'iyakay moyo ket sakalako. Bilang konan siti e: Konan sayay tawo, sa magwa' nan ibin tulong konran mangatua na, wamoyo ket ibada' nayna konra a sayti ket nigagara nayna nin ida'ton konan Dios^z kanya' nin kai na anayti nin maibi nin tulong konra. ¹²Ket sa sain nin akay moyo kai yayna nin maaburuyan nin ikana' na in konran mangatua na. ¹³Yupa' sa sain nin uugali' a man'iyakay moyo, man-gaw'en moyon kasan kwinta a Sarita' nan Dios. Anaod, abaw et a wanti nin man-gaw'e-gaw'en moyo.”

Say Mamagkasalanan konan Sayay Tawo

Mateo 15:10-20

¹⁴Pinakadani nasara ni Jesus kona a abaw nin tutawon itaw tan wana konra, “Reng'en rako nga'min tan tarusan moyoy ibarita' ko. ¹⁵Ambo' a say sumrep konan sayay tawo a puon nin pagkakasalanan na, no kai say duka' a mangibwat sa nakem na. ¹⁶Kanya' anaod nin si'kamon mampangrege', adalen moyoy pipa'kaan nin saytin nibarita' ko.”^a

¹⁷Linakwanan nasara ni Jesus a tutawo tan linmuob ya sa bali. Tinepet ran tumutumbok na no ani a rabay nan ibarita' konan sitaw si wana.

^v 7:4b Sa raruman nikaisurat nan siti sa Griego ket nailamo' a wanti: *tan idaan*.

^w 7:7 Isaias 29:13   ^x 7:10a Exodo 20:12; Deuteronomio 5:16   ^y 7:10b Exodo 21:17; Levitico 20:9   ^z 7:11 *nigagara...* *konan Dios* - Sa Griego: *corban*.   ^a 7:16 Sa raruman nikaisurat nan siti sa Griego ket kasa yaytin birsikulo.

¹⁸Ket wana ni Jesus, “Ani, kapada ran raruma ket kai kamo et nin makataros? Kai moyo para nin maamingaw a say sumrep konan sayay tawo ket ambo' in a mamagkasalanan kona? ¹⁹Wanin ta say kanen ket kai nin mako sa nakem na no kai edet, sa tyan na ket lumiwa' a lamang.” Konan siin nipatarusan na ni Jesus a sarba nga'min nin ma'kan ket kai nin mamagkasalanan no kai edet, magwa' nin kanen.

²⁰Wanan nituloy ni Jesus, “Say mangibwat sa nakem nan tawo, sayti a mamagkasalanan kona. ²¹Wanin bana' ta sayti e ket mangibwat sa kanakman nan tawo: duka' nin kukaisipan, sarbaynan klasin ambo' nin manepag nin pirararay, pananakaw, pangmamati, ²²pammabayi o kilalaki, kaaguman, pangngawa' nin sarbaynan kadukaan, pananaktika, gawa'-gawa' a kasa gapo nin pagdadangka', imbel, pammaduka', karangasan, mipara-parabulas. ²³Sarba nga'min nin saytin kadukaan ket mangibwat sa nakem nan tawo tan sayti ket mamagkasalanan kona.”

Say Pammemper nan Sayay Babayin Ambo' nin Judio

Mateo 15:21-28

²⁴Sawanin nibwat yadtaw si Jesus tan saray tumutumbok na tan nako sara sa sayay lugar nin adani sa syudad nin Tiro tan Sidon. Niikap ya sa sayay baliditaw. Kai na kumon nin rabay a matandaan ran tutawo a itaw ya, bale' natandaan ran lamang. ²⁵Main itaw nin sayay babayi nin si daite' et nin anak nan babayi ket nasrepan yan ispiriton duka'. Sin natandaan nan itaw ya si Jesus ket nako yan tampor itaw kona tan nanalimukod ya sa adapan na ²⁶tan nikiawat yan inganga'do a palakwanen nayay ispiriton duka' konan anak na. Bale' siti nin babayi, ambo' yan Judio ta niyanak yadtaw sa lugar nin mangaran Sirofenicia. ²⁷Kanya' nin wana ni Jesus a sayay alimbawa', “Kai bale' nin magwa'. Matkap misarayna yapo' nin pakanen a a'nak, ta ambo' nin manepag a kalapen a kanen ran a'nak tan ipakan konran tuwe'.”

²⁸Wana anamaet nin ni'bat “Tutuo in say wamo, Ser, bale', mataman anamaet nin saray aso sa sirong nin lamisawan ket kanen ray pasi' ran a'nak.”

²⁹Ket wana ni Jesus kona, “Mabista ya in si ubat mo. Ket bana' konan siin, sumubli' kayna sa bali mo. Si ispiriton duka' ket linmakwan yayna konan anak mo.”

³⁰Ket nugot yayna sa bali na a babayi, ket na'kit nayay anak na nin nakaida' sa idaan na, tan natarusan nan linmakwan yaynay ispiriton duka' kona.

Pinaanda' naya ni Jesus a Tawon Telek tan Umel

³¹Nibwat yaynadtaw si Jesus sa Tiro. Linmabas ya sa Sidon tan sa Decapolis. Sin rinmate' ya sa sakop nan Baybay Galilea, ³²main nin

tutawon nangiyater kona nin sayay lalakin telek tan umel. Ket dinawat ra kona ni Jesus nin ipababo nay gamet na kona ta pigaw nin paandaen naya. ³³Sin sain ket nikadayo' naya ni Jesus konran tutawo. Ket sinurot nan garamay nay tutulyan nan lalaki, mi'sa linmuda' ya tan inapros nayay dila' nan tawo. ³⁴Kaaram tinmangar ya si Jesus sa langit tan sinma'wet ya tan wana, “*Effata,*” a say rabay nan irgwen, “Maabryan.”

³⁵Ket tampor a makarng'e' yayna tan makairgo yaynan mapalaway nin ambo' yaynan umel taw si tawo. ³⁶Binibilin nasaran maong ni Jesus a tutawo nin andi' rayti nin ibari-barita' sa abirno nin si'no. Bale' no ka'no nasara nin binibilin, lalo rayna edet nin nibari-barita'. ³⁷Wanin anan tuloy a nipaka'ngap ran nakarng'e' ket wanra, “Sarba nga'min nin man-gaw'en na ket mabista! Mataman nin saray telek ket mapangreng'e' nasara tan saray umel ket mapag'irgo nasara!”

Say Nipamakan konran Mag'a'pat a Ribon Tutawo

Mateo 15:32-39

8 ¹Napalabas a umnoy awro sin sain, nadinep saraynaet a tutawon abaw a nako kona ni Jesus. Ket na'pos raynay balon ra, kanya' nin kinayaban nasara ni Jesus a tumutumbok na, ket wana konra, ²“Kudwa'dwan kosarayti saray tutawo ta tuloy awro raynan iti ket na'pos anay balon ra. ³Main nin nangibwat et sa adadayo' nin lugar, ket no pasublien kosara anamaet sa bubali ra nin kai nin nangan, bangli' no maulaw-ulaw sara sa dalan sa bitil ra.”

⁴Wanran tumutumbok na, “Adti atamo ey nin mangalap iti sa wantin kasan kabali-balin lugar nin ipakan konran saraytin tutawo?”

⁵Nitepet na ni Jesus konra, “Umno ra et a natra' nin tinapay?”

“Pito ra tamo’,” ni'bat ran tumutumbok na.

⁶Pinatekre' nasara ni Jesus a tutawo sa luta'. Mi'sa kinalap nasaray piton tinapay tan nikisalamat ya konan Dios. Tinau-tao nayti mi'sa na nin nibi konran tumutumbok na nin itayak ra konran tutawo. ⁷Main anamaet nin umno ray madidintek nin kuna'. Nayadi' ya nin nikisalamat konan Dios, nibi nayti konran tumutumbok na nin itayak ra anamaet konran tutawo. ⁸Nakapangan saray tutawo tan nabsoy sara. Sumunor, sin dininep ran tumutumbok na a tara' ket main nin piton gagaban.

⁹Saray nangan, mag'a'pat a ribo sara. Kaaram, pinaibwat nasarayna ni Jesus a tutawo.

¹⁰Mi'sa tampor rinmuran yayna tan saray tumutumbok na sa baluto nin mako sa sakop nan lugar nin Dalmanuta.

Say Panglilingo ran Pariseo

Mateo 16:1-12

¹¹Sin rinmate' saradtaw, main nin Pariseo nin nako kona ni Jesus. Ket nikidiskusyon sara kona ta mampangkit saran puon a sidaen ray

kagalangan na. Kanya' nin dinawat ran mangwa' yan makapaka'ngap nin paka'kitan a nibaki' nayan Dios. ¹²Sinma'wet ya sa idap nin nakem na mi'sa wana, “Mayin bale' a wanin? Mayin a saray tutawo sawanin ket kidawat saran makapaka'ngap nin paka'kitan? Ibarita' ko komoyo, kasa gapon paka'kitan nin ipa'kit konra.”

¹³Nayadi' na nin nibarita' in, linakwanan nasarayna tan rinmuran saraynaet si Jesus sa baluto nin mako sa rubari'.

¹⁴Sawanin, nalingwanan ran tumutumbok na a nibalon ket main tamol' nin sayan-sayay tinapay itaw sa baluto. ¹⁵Pinau-pau'nawan nasara ni Jesus, “Pakailag kamon maong sa pammakbo ran Pariseo tan sa pammakbo na ni Herodes,” wana.

¹⁶Ket nag'iirgwan rayaytaw nin tumutumbok na si wana. Wanra, “Wantaw a wana bana' ta kasan balon tamon tinapay.”

¹⁷Nataros na ni Jesus no ani a mampag'iirgwan ra ket wana konra, “Ambale' nin sain a mampag'iirgwan moyo si kasan balon moyon tinapay? Ani anggan sawanin ket kai moyo et nin mapibarawes tan matarusan? Kai et para nin maabot nin pakataros moyo? ¹⁸Main nin mata moyo bale' bilang nin kai kamo nin maka'kit; main nin tutulyan moyo bale' bilang nin kai kamo nin makarngel'. Nalingwanan moyoyna para ¹⁹sin tinau-tao kosaray liman tinapay nin nipamakan konran limanribon lulalaki? Umnoy balyag a tara'?” wana.

“Labinrwa,” wanra kona.

²⁰“Sin tinau-tao kosaray piton tinapay nin nipamakan konran a'pat a ribon tutawo, umnoy gagaban a nadinep moyon tara'?” wana.

“Pito,” wanra kona.

²¹Wana, “Ket kai moyo et para nin matarusan a pipa'kaan nan si alimbawa' nin nibarita' ko?”

Pinaanda' naya ni Jesus a Sayay Tawon Bulag

²²Nakarate' yadtaw si Jesus tan saray tumutumbok na sa Betsaida. Main nin tutawodtaw nin nangiyater kona nin sayay lalakin bulag tan dinawat ra nin ipababo nay gamet na konan sitin lalaki ta pigaw nin maka'kit ya. ²³Ket anaod, tinabin naya ni Jesus a bulag nin nirikor naya sa babali. Mayadi' na nin linudaan a mata nan bulag nin pananambar na kona, nipababo nay gamet na kona tan nitepet na, “Maka'kit kayna para?”

²⁴Kinmikit ya ket wana, “O', maka'kit akon tutawo a bara'mo saran kukayo bale' manlumalako sara!”

²⁵Nipababo naynaet a gamet na ni Jesus sa mata nan bulag. Kinmikit yay tawo ket inmanda' yaynan maong; mapalaway ana nin tuloy a pangngikit na. ²⁶Pinaibwat nayayna ni Jesus a tawo nin mako ana sa bali na tan wanan nibibilin kona, “Andi' kayna nin dumalan sa babali.”

Say Nipangalilbi' na ni Pedro kona ni Jesus*Mateo 16:13-20; Lucas 9:18-21*

²⁷Sinmunor, nako ya si Jesus, kalamo' nasaray tumutumbok na, sa bubaryo nan Cesarea-Filipos. Sin leg'an ran manlumalako, tinepetan nasara a wana, “Ani a man'ibari-barita' ran tutawo maipa'ka' kongko? Si'no ako kano a wanra?”

²⁸Ket wanra nin ni'bat, “Si Juan a Mammawtismo; wanran raruma si Elias; saray raruma et wanra a saya ka konran saray prupita sin nu'na.”

²⁹“Ket si'kamo anamaet, si'no ako sa wamoyo?”

Ni'bat na ni Pedro a wana, “Si'kay Cristo a nipangako' nan Dios.”

³⁰Ket binibilin nasara nin andi' rayti gapo nin ibarita' nin maipa'ka' kona sa si'numan.

Ibarita' na ni Jesus a Maipa'ka' sa Patiti na*Mateo 16:21-28; Lucas 9:22-27*

³¹Ket sin sain, tinaranaan nayna ni Jesus nin nipatandaan konran tumutumbok na a adapen anan mangyadi' kona. Wana, “Si'kon si Pinaitawo ket matkap a mangirangep akon abaw nin pammadya'dya'. O' a ta ipulisay rako nin saray Mangatuntawo tamo tan saray Pupangulon Pupadi' tan saray Madudunong sa Gugan-gan tamo tan patyen rako li'. Bale' marate' a ikatlon awro, pasublien ako li' nin mabyay.” ³²Nibarita' naytin mapala-palaway konra. Kanya' nin nikadayo' naya ni Pedro tan inima'no naya sa sain a nibarita' na. ³³Ket nibring ya si Jesus nin inadap nasaray tumutumbok na tan kinasagran naya si Pedro a wana, “Satanas, lumakwan katti! Anaod, say iti sa nakem mo ket ambo' nin kumpruntado sa karabayan nan Dios, no kai edet, sa pangingsip nin tutawo.”

³⁴Pinakadani nasara ni Jesus a tutawo tan saray tumutumbok na kona, mi'sa wana, “Si sayan marabay nin mag'in nin tumutumbok ko, matkap a galten nayna sa kaisipan na a karabayan nan bukod. O' a, matkap nayan balatayen a kudos na nin ipulisay nay lalaman nan diri ket tumbuken nakon pirmi. ³⁵Wanin ta si si'numan a say byay nadi tana a mampagawan na, mati ya li' et a lamang, bale' si tawo nin gurutan nay byay nadi bana' sa pammabli na kongko tan konan Mabistan Patanda', mabyay ya nin iti konan Dios. ³⁶Ani wadi' a magun-guna nan sayay tawo no maikon nay intiron kayamanan sa babon luta', bale' nibayad nay byay na sa sain! Kasa gapo! ³⁷Kasa gapo nin magwa' nan ipambot nin sayay tawo sa byay a na'met na. ³⁸Saray tutawo konan sitin panaon, makasalanan saran tuloy tan malamang sara konan Dios. Ket si si'numan nin mangiding'ey a tumutumbok ya kongko nin si'kon si Pinaitawo tan sa akay ko, iding'ey koya li' anamaet no sumubli' ako nin main nin pakayadi' tan kagalangan nan Ama ko tan kalamo' kosara li' a uanghil nin naitalaga kona.”

9 ¹Wana et ni Jesus konra, “Ibarita' koyti komoyo, main komoyodti sawanin a sibibiyay et li' nin ma'kit ra li' a pakayadi' nan Dios sa Pag'ladian na.”

Say Nipanguman nin Bakas na ni Jesus

Mateo 17:1-13; Lucas 9:28-36

²Napalabas a a'nem nin awro, nitagad nasara ni Jesus nin nuli' sa sayay ata'gay nin talugtug si Pedro, si Santiago tan si Juan. Sara-sara tamu' itaw. Itaw, nanguman a bakas na ni Jesus nin nabantayan ra. ³Say seket na ket nag'in nin makapulag nin pinasyan puti' a kasan mammi'pi' iti sa babon luta' a makagwa' nin wanti. ⁴Kapingmatan pinaipadar sara si Elias tan si Moises^b nin mangkiirgo sara kona ni Jesus. ⁵Ket si Pedro nikibba'bat ya a wana kona ni Jesus, “Ay, Ser, mabista ta iti atamoyna! Ket mama'deng kamin tulo ray abung-abong; saya para komo, saya para kona ni Moises tan saya para kona ni Elias.” ⁶Nibarita' nayti ni Pedro ta kai na nin tanda' no ani a manepeg nan ibarita' ta nabagya' saran tuloy.

⁷Kaaram, nagkamain nin gunem ket sinirungan sara tan main nin busis nin nangibwat sa gunem a narng'e' ra a wana, “Siti a Anak ko nin mangkawa-kawa'nanen ko. Reng'en moya!” ⁸Tampor a kinmikit sara sa libed ra ket kasaynan ma'kit ran raruman kalamo' ra no kai si Jesus tana.

⁹Sin mampanaoy sarayna sa talugtug, nibibilin nan mairot konran tulon tumutumbok na a saytin na'kit ra ket andi' ra gapo nin ibari-barita' abirno si'no, anggan syan si Pinaitawo ket pinasubli' yaynan mabyay. ¹⁰Tinumbok raytin bibilin na bale' nag'iirgwan ra et no ani a rabay nan irgwen sa wanan pasublien yan mabyay. ¹¹Ket tinepet ra kona, “Kai para a wanran Madudunong sa Gugan-gan ket matkap a rumate' ya yapo' si prupita Elias mi'sa sitaw si sayan nipangako' nan Dios?”

¹²Ket wana ni Jesus konra, “Page' a rumate' ya yapo' si Elias ta pigaw nin isadya' nay sarba para konan si nipangako' nan Dios. Ket maipa'ka' anamaet bale' kongko nin si Pinaitawo ket main nin naisurat sa Kasuratan a mangirangep akon abaw nin pammadya'dya' tan maibilang akon kasan kwinta. ¹³Bale' ibarita' ko sawanin komoyo: Say katutu'wan, ket si Elias, rinmate' yaynadi, ket bilang sa naisurat maipa'ka' kona, ginwa' ran tutawo kona a sarbaynan kadukaan a rabay ra.”

Pinaanda' naya ni Jesus a Anak nin Nasrepan nin Ispiriton Duka'

Mateo 17:14-21; Lucas 9:37-43a

¹⁴Sin mansumubli' saraynadtaw si Jesus konran raruman tumutumbok na, na'kit nan naaribungbungaran saran abaw nin tutawo. Main et nin Madudunong sa Gugan-gan a mangkidiskusyon konra. ¹⁵Sin na'kit ran tutawo a itaw

---

^b 9:4 Prupita tan pangulo sarayti sin nu'nan panaon.

sarayna si Jesus naka'ngap saran maong bana' ta kai raya nin man'ilalwan nin rumate!, ket nalayo saran inmarak kona tan nangigalang sara kona. ¹⁶Ket tinepetan nasara ni Jesus, “Ani a mangkidiskusyunan moyo konra?”

¹⁷Ket saya konran tutawo, wana, “Maistro, inawit koyadti nin ika' kumon komo a anak kon lalaki a nasrepan yan sayay ispiriton duka' nin namag'in umel kona. ¹⁸Tepe! nin serpan naya, tumbawen naya, gumura' yay bebey na, ngumaretenget a ngipen na, tan kumsir ya. Dinawat ko konran tumutumbok mo a palakwanen rayay ispiriton duka' bale' kai ra nin nababaan.”

¹⁹Ket wana ni Jesus, “Abagay kamoyna! Ambale' a kasan pammemper moyo? Anggan ka'no ako kadi' nin matkap nin kikalamo' komoyo? Anggan ka'no katamo nin anusan sa pigagawa' moyo? I'ras madti a anak.” ²⁰Ket ni'ras raya kona ni Jesus.

Ket si ispirito, sin na'kit naya si Jesus, pinangayegkeg nayay anak ket natumba ya, namuluk-pulok ya tan ginmura' yay bebey na. ²¹Ket tinepet na ni Jesus konan ama nan siti, “Ka'no ya et nin tinmarana' nin wanin?”

Ket wana, “Nangibwat et sin daite' ya. ²²Si ispiriton duka', kasabyan nin ira'pog naya sa apoy tan irebreb naya sa raranom a anak ko ta pigaw nin patyen naya kumon. No mababaan mo kadi' ket panginga'do mo pa ta tulungan nakami!”

²³“Sukat a no mababaan mo wamo!” wana ni Jesus. “Konan si magmatalek konan Dios, say sarba nga'min ket magwa!”

²⁴Ket tampor nita'way nan ama a wana, “Tumper ako! Bale' tulungan nako ta kurang et a pagmamatalek ko.”

²⁵Sin na'kit na ni Jesus a man'umabaw saray tawo, ginan-gan nayay ispiriton duka' a wana, “Si'kan ispiriton mamatelek tan mamaumel, lumakwan kayna kona tan andi' moyna umanen et a sumrep kona!”

²⁶Ket si ispirito niyagsit na tan pinangayegkeg naya ba'yo ya nin linmakwan konan anak. Si anak, nati anay bakas na ket wanran tutawo, “Nati yayna.” ²⁷Bale' gina'getan naya ni Jesus sa gamet tan binangon naya. Ket inumdeng yay anak.

²⁸Sin linmuob sarayna si Jesus sa bali, nitepet ran tumutumbok na a sara-sara tamo' a nakarngel, “Mayin bale' a kai miya nin napalakwan taw si ispirito?”

²⁹Ket wanan ni'bat ni Jesus, “Sa sitin bakas nin ispirito ket yupa' tamo' sa kadadasal konan Dios^c a pammalakwan kona.”

Ibarita' na anaet ni Jesus a Maipa'ka' sa Patiti na
Mateo 17:22-23; Lucas 9:43b-45

³⁰Nibwat sara si Jesus konan sitaw nin lugar tan linmabas sara sa Galilea. Kai na nin rabay nin matandaan ran tutawo a kami'nan ra ³¹ta

^c 9:29 Sa raruman nikaisurat nan siti sa Griego ket nailamo' a wanti: *tan pagkukulasyon*.

man'iyakay nasaray tumutumbok na. “Si'kon si Pinaitawo, maipagamet ako konran mag'uray ket patyen rako. Mataman bale' nin napati ako, pasublien akon mabyay sa ikatlon awro,” wana.

³²Kai ra bale' nin natarusan ti nin saray tumutumbok na a nibarita' na tan mali'mo saran manepet kona no ani a rabay nan ibarita'.

Si'noy Sangkata'gayan

Mateo 18:1-5; Lucas 9:46-48

³³Nakarate' saradtaw sa Capernaum. Sin itaw sarayna sa bali tinepetan nasara, “Ansaytaw say nididiskusyunan moyo sa dalan?”

³⁴Bale' kai raya nin inubatan ta mading'ey sara, ta sin itaw sara sa dalan ket nididiskusyon sara no si'noy sangkaalakyang konra.

³⁵Tinmekre' ya tan pinakadani nasara konay labinrwan tumutumbok na. Wana, “Si sayay tawo no apes na a maipata'gay, matkap na a mipaayupa' nin bilang sayan mampagsirbi konran sarba.” ³⁶Ket pinakadani nayay sayay anak sa adapan ra. Ket inaruko naya tan wana konra, ³⁷“Si si'numan a mampangilalaman kongko a mangako' konan sayay wantin anak, si'koyna a inako' nan lamang. Ket saray mangako' kongko, ambo' ako tamoy a inako' ra, no kai pati anamaet nin si namaki' kongko.”

Si Kai nin Kumuntra kontamo Sya, Tumulong ya kontamo

Lucas 9:49-50

³⁸Wana ni Juan kona, “Maistro, main nin na'kit mi nin sayay lalakin man'usaren nayay ngaran mo ta pigaw nin palakwanen nasaray ispiriton duka' sa nasrepan ran tawo ket pinaed miya bana' ta ambo' tamoyan kalamo'.”

³⁹Wana anamaet ni Jesus, “Andi' moya awaan ta si si'numan a mangusar nin ngaran ko ta pigaw nin makagwa' yan milagro, ket kai yayna nin makapag'irgo nin duka' maipa'ka' kongko. ⁴⁰Anaod, si kai nin kumuntra kontamo ket kiayon ya kontamo. ⁴¹Ibarita' koyti komoyo, si si'numan a mamainom nin abirno tana sambaso nin ranom komoyo bana' ta tanda' ra a tumutumbok katamo nin si'ko a si Cristo, si mangwa' nin wanin kasan sapo a mabyan ya li' nin gun-guna.”

Say Pannudu'yag nin Magkasalanan

Mateo 18:6-9; Lucas 17:1-2

⁴²Wana et, “Maong et konan sayay tawo a katinan yan mabyat nin bato sa liey tan ibuntok ya sa taaw dyan si mag'in syay puon nin pakasida' nin pagmamatalek na kongko nin saya konran sarayti nin maayupa' sa pammemper ra. ⁴³⁻⁴⁴Ket no si gamet mo a puon nin pakasida' nin pagmamatalek mo, putulen ma. Maong anay pukol ka bale' magkamain kan byay a iti konan Dios dyan si rwa ran page' a gamet mo, bale'

maika' ka sa impyirno, sa apoy a kai gapo nin ma'rep.^d 45-46 No si ayi mo anamaet a puon nin pakasida' nin pagmamatalek mo, putulen ma. Maong anay pilay ka bale' magkamain kan byay a iti konan Dios dyan si rwa ran page' a ayi mo bale' maika' ka sa impyirno, sa apoy a kai gapo nin ma'rep. 47 No si mata mo anamaet a puon nin pakasida' nin pagmamatalek mo, sukiten ma. Maong anay saya tamo' a mata mo bale' makapika' ka sa Pag'adian nan Dios, dyan si rwa ran page' a mata mo bale' maika' kadtaw nin madusa sa apoy nin impyirno. 48 Itaw ket main nin uurer a kai nin mati a mampangan nin laman nin tutawo tan main nin apoy a kai gapo nin ma'rep.

49 'Sarba ran saray tumumbok kongko ket mangitpel sara nin dya'dya' a bilang nin mampuran sara ta pigaw nin gumsen a pammemper ra kapada a say kanen ket mas tumaway no asinan.

50 Say asin, maalaga. Bale' no ma'met anay ma'sin nin taway, kai ana gapo nin maisubli'.

Kapada a say asin ket mamin mabistan taway sa kanen, wanin anamaet, si'kamo, magkabyay kamon mabistay pakikalamo' moyo sa saya tan saya ket mitutuno kamo.' ”

Say Pisyay nin Mitraasawa

Mateo 19:1-12; Lucas 16:18

10 ¹ Nibwat saradtaw si Jesus sa Galilea nin nako sa prubinsya nin Judea ket rinmipay sara sa Ilog Jordan. Abaw saraynaet a tutawon inmarak kona ket niyakay nasara a bilang sa ugali' nan man-gaw'en.

² Main nin Pariseo nin nako kona ni Jesus. Mampangkit saran puon nin pamarsawan ra kona. Ket wanra, “Aburuyan para nin Gugan-gan a isyay nayan sayay lalaki a asawa na?”

³ Ket wanan ni'bat ni Jesus, “Ani ket a nisurat na sa Gugan-gan ni prupita Moises nin gaw'en moyo?”

⁴ Ket wanra, “Niyaburoy na ni Moises nin isyay nayan sayay lalaki a asawa na mayadi' naya byan nin kasuratan nin pisyayan ra.”^e

⁵ Ket wana ni Jesus, “Bana' ta matib'ey a ulo moyo, nibi nayayti nin gan-gan komoyo. ⁶ Bale' sin tarana', sin pinarsa nan Dios a sarba, pinarsa nay tawo nin lalaki tan babayi,^f ⁷ ket bana' konan siti nin ginwa' na, si sayay lalaki, lakwanan nasara si ama na tan si ina na ta kipasaya ya konan asawa na^g ⁸ ket saran rwa, mag'in saran sayan-saya.”^h

^d 9:44,46 Sa raruman nikaisurat nan siti sa Griego ket kasa a birsikulo 44 tan 46 bale' parihon lamang a man'ibarita' sa birsikulo 48. ^e 10:4 Mabasa et a maipa'ka' sa sayti sa Deuteronomio 24:1-4. ^f 10:6 Genesis 1:27; 5:2 ^g 10:7 Sa raruman nikaisurat nan siti sa Griego ket kasa a wanti: *ta kipasaya ya konan asawa na.* ^h 10:8 Genesis 2:24

Wana et ni Jesus, “Kanya' nin saray mitraasawa ambo' saraynan rwa no kai edet, sansaya saraynan lalaman. ⁹Edet, bana' ta wanin, saran rwa nin pinipasaya nan Dios, ambo' nin manepeg a pisyayen saran tutawo.”

¹⁰Sin itaw sarayna si Jesus sa bali nin kami'nan ra, tinepetan rayan tumutumbok na maipa'ka' anamaet konan sitaw si nibarita' na. ¹¹Ket wana, “Si lalaki nin mangisyay konan asawa na mi'sa ya nin mangalamo' nin sakalako, magkasalanan ya konan asawa nan nisyay na ta mampamabayi ya. ¹²Wanin anamaet, si babayi nin kisyay konan asawa na mi'sa ya nin kikalamo' sa sakalako, magkasalanan ya konan asawa nan nisyay na ta mangkilalaki ya.”

Saray Tutawon iti sa Sirong nin Pag'uuray nan Dios

Mateo 19:13-15; Lucas 18:15-17

¹³Ni'sa, main nin tutawon nangi'ras nin ua'nak kona ni Jesus ta pigaw nin ipababo nay gamet na konra nin bindisyunan nasara. Bale' saray tumutumbok na inima'no rasara. ¹⁴Sin nadlaw nayti ni Jesus, nanager ya konran tumutumbok na ket wana, “Pauryan moyo saran umarak kongko a ua'nak. Andi' moyo sara nin ima'nwen, ta si tawon say kanakman na ket kapada ran saraytin ua'nak, aburuyan nayaynan Dios nin kipag'adi' kona. ¹⁵O', ibarita' koyti komoyo, si si'numan a kai nin mipaayupa' nin paisirong sa pag'uuray nan Dios nin bilang sa pangangaburoy nan sayay anak, kai ya gapo nin makakirama' sa pag'aadi' nan Dios.” ¹⁶Ket inaruko nasara ni Jesus a ua'nak tan binindisyunan nasara nin nipababo nay gamet na konra.

Say Kayamanan

Mateo 19:16-30; Lucas 18:18-30

¹⁷Sin mampibwat sarayna si Jesus nin mako sa sayay lugar, main nin sayay lalaki nin pala-palayon inmarak kona. Nanalimukod yayti sa adapan na tan nitepet na kona, “Maistro, maong ka. Ket ani a manepeg nin gaw'en ko ta pigaw nin maga'muran koy anggan-angga nin byay a iti konan Dios?”

¹⁸Ket wana ni Jesus, “Ambale' a saktan nako nin maong? Kasa gapo nin raruma no kai si Dios tamo' a maong. ¹⁹Tanda' moynamaet a Gugan-gan:

Andi' ka nin mangmati. Andi' ka nin mamabayi o kilalaki. Andi' ka nin manakaw. Andi' ka nin magtistigos nin ambo' nin tutuo. Andi' ka nin manaor. Igalang mosara si ama mo tan si ina mo.ⁱ”

²⁰Ket wanan lalaki, “Maistro, sarban sain ket mantukiden koyna nangibwat et sin anak ako.”

ⁱ 10:19 Exodo 20:12-16; Deuteronomio 5:16-20

²¹Main nin pangangawa'nan nin pinastang naya ni Jesus ket wana kona, “Main et nin saya nin matkap mon gaw'en. Mako ka tan ilako' mo a main mo tan say bili, ibi mo konran pubri ket magkamain kan kayamanan itaw sa langit. Kayadi' mo nin gaw'en ti, sumubli' kadtì kongko tan mag'in kan tumutumbok ko.” ²²Bale' sin narngel na in nin nibarita' na ni Jesus, rinmere' ya, tan nibwat ya nin pinasyan bereng. Mainan yan tuloy ket.

²³Pinastang nasara ni Jesus a tumutumbok na mi'sa wana konra, “Ay, maidap nin maong a ipaisirong ran mumayaman a lalaman ran diri sa pag'uuray nan Dios!”

²⁴Naka'ngap saray tumutumbok na sa sain a nibarita' na. Ket wanan inuman ni Jesus konra, “Kalalamo', talagan pinasyan idap nin tumulok saray tutawon magmatalek sa kayamanan ra' nin pag'urayan nasaran Dios. ²⁵Mas mainum'ay ya et nin lumbot a kamilyo sa ubot nin kadayem dyan si sayay mayaman ket makakibiang ya sa pag'aadi' nan Dios.”

²⁶Lalo saraynan naka'ngap a tumutumbok na konan siti nin nibarita' na, ket wanra, “Ya! Si'no edet no wanin a maisalba?”

²⁷Pinastang nasaran maong ni Jesus mi'sa wana, “Peteg a impusiblin makaga'mor nin kasan anggawan nin byay a tutawo, bale' ambo' nin impusibli konan Dios nin ibi nayti ta say sarban bagay ket magwa' nan Dios.”

²⁸Ket nag'irgo ya si Pedro a wana, “Ket si'kami pa edet, pinauryan mi anay sarba ta pigaw nin nikikalamo' kami komo.”

²⁹Wana ni Jesus, “O' a, ta ibarita' koyti komoyo, si si'numan a manglakwan nin pammali na, bubsat na, ina na, ama na, a'nak na o binis na bana' kongko tan konan Mabistan Patanda', ³⁰magun-gunawan yan misanyasot nin ka'baw dyan say linakwanan na. Magkamain ya nin abaw a bubali, bubsat, uina, ua'nak tan binis sawanin sa kapresan anan panaon iti sa luta'. Mangirangep ya bale' nin idap tan pammadya'dya' bana' kongko, bale' rumate' li' a awro nin sya ket mabyan ya et nin anggan-angga nin byay a iti konan Dios. ³¹Ket konan sitaw li' nin awro, main konran iti anan nu'na a maikayupa' li', tan main konran masusuyot a u'nawen li'.”

Say Ikatlon Pangngibarita' na ni Jesus nin Maipa'ka' sa Patiti na
Mateo 20:17-19; Lucas 18:31-34

³²Ket sawanin, itaw sara sa dalan nin mantumangkar saran adap sa Jerusalem. Iti ya sa u'na si Jesus. Saray tumutumbok na ket maka'ngap sara kona. Main nin raruman mantumumbok nin silili'mo saraynamaet.

---

j 10:24 Sa raruman nikaisurat nan siti sa Griego ket kasa a wanti: *a tutawon magmatalek sa kayamanan ra.*

Pinaipurok nasaray labinrwan tumutumbok na tan nibarita' naynaet konra a mangyadi' ana li' kona. ³³Wana, “Mangrengel' kamo. Adap tamoyna sawanin sa Jerusalem. Ket itaw, si'kon si Pinaitawo, maipagamet ako konran Pupangulon Pupadi' tan konran Madudunong sa Gungan-gan tamo. Sintinsyawan rako nin mati, mi'sa ipagamet rako konran ambo' nin Judio; ³⁴ket tuya'-tuyaen rako, luda'-ludaan rako, sanet-saneten rako tan patyen rako. Bale' marate' a ikatlon awro, pasublien nakon mabyay nin Dios.”

Say Dawat ra ni Santiago tan Juan

Mateo 20:20-28

³⁵Sawanin, kinmadani sara kona ni Jesus si Santiago tan si Juan a saray a'nak na ni Zebedeo. Wanra, “Maistro, main pa nin rabay min dawaten komo.”

³⁶Ket wana, “Ani ngaran?”

³⁷Ket wanra, “Saytaw no si'kayna li' a mampag'uray nin main nin ata'gay a kagalangan, patekreen rakami li' pa sa abay mo, saya sa pawanan mo tan si saya sa pawiri mo.”

³⁸Wana ni Jesus konra, “Kai moyo nin tanda' no ansain say mandawaten moyo. Maako' moyo paran irangep a dya'dya' a adapen ko nin irangep? Maitpel moyo para a mati nin bilang sa patiti ko?”

³⁹“O', maako' mi,” wanra.

Ket wana ni Jesus konra, “Page' a mangirangep kamo nin dya'dya' nin bilang sa dya'dya' a irangep ko tan mati kamo nin bilang sa patiti ko. ⁴⁰Bale' no si'noy tumekre' sa pawanan tan sa pawiri ko, ambo' nin iti sa gamet ko. Naigagara ana in nin lugar konran napili' nan Dios nin pangisadyaan.”

⁴¹Ket sin narngel' ran mapulo' nin raruma et nin tumutumbok na a maipa'ka' sa sayti, masager sara konra ni Santiago tan Juan. ⁴²Kanya' nin pinakadani nasara nga'min ni Jesus kona tan wana konra, “Tanda' moyon peteg no pa'noy pag'uuray ran mag'uuray iti sa mundo. Aripenen rasaray iti sa sakop ra tan saray iti sa ta'gay ket masakit-sakit sara konran saray iti sa sirong nin uray ra. ⁴³Bale' komoyo, matkap a ambo' nin wanin. Komoyo, si si'numan a marabay nin mag'in nin ata'gay ket matkap a syay magsirbi konran raruma, ⁴⁴tan si si'numan komoyo a marabay nin mag'in nin syay ulo, matkap a magwa' nay mag'in nin aripen nin sarba. ⁴⁵Arigen moyoy gawa' ko, si'kon si Pinaitawo, a nako akodti sa luta' ambo' ta pigaw nin pasirbi ako no kai edet, ta pigaw nin magsirbi ako tan ta pigaw nin ibi koy byay ko nin ipambot konran abaw a tutawo.”

Naka'kit yan Uman a Bulag a si Bartimeo

Mateo 20:29-34; Lucas 18:35-43

⁴⁶Rinmate' yadtaw sa Jerico si Jesus tan saray tumutumbok na. Ket sin mampibwat saraynadtaw, abaw saray tutawon nikialuyon konra. Ket,

main nin kipayabor a nakatekre' itaw sa rigrig. Bulag ya. Say ngaran na ket Bartimeo a anak na ni Timeo. ⁴⁷Ket sin narnge' na nin si Jesus a taga Nazaret ket itaw ya, kapingmatan anan tinma'way ya a wana, “Jesus a puri na ni Adi' David, ka'dwan nako kadi!”

⁴⁸Abaw saray masager kona a inima'no rayan gumargar. Bale' mas maksaw nayna edet nin nita'way, “Si'kan nipangako' a puri na ni Adi' David, ka'dwan nako kadi!”

⁴⁹Tinumgen ya si Jesus ket wana, “Tawagen moyadti.”

Ket tinawag rayay bulag a wanra kona, “Paksawen moy nakem mo. Umdeng ka ta man'ipakayaban naka.”

⁵⁰Apuradon ginlat nayay kapa na; maliksi yan inumdeng tan inmarak ya kona ni Jesus.

⁵¹“Ani a rabay mon gaw'en ko para komo?” nitepet na ni Jesus kona.

Ket wanan bulag, “Maistro, rabay ko kumon a maka'kit akon uman!”

⁵²Ket wana ni Jesus kona, “Sigi, mako kayna. Bana' sa pagmamataleko mo, inmanda' kayna.”

Ket tampor a maka'kit yayna. Nikikalamo' ya kona ni Jesus.

Say Iluluob na ni Jesus sa Jerusalem

Mateo 21:1-11; Lucas 19:28-40; Juan 12:12-19

11 ¹Ket adani sarayna si Jesus sa syudad nin Jerusalem ta itaw sarayna sa bandan baryo nin Betfage tan Betania nin adani sa Talugtog Olibo. Ket pinau'na nasaray rwa konran tumutumbok na. ²Wana konra, “Mako kamo sa baryo a man'adapen moyo. Ket karate' moyodtaw, main nin tampor nin ma'kit moyon nipuged a sayay uybon nin asno nin kai et gapo nin naruranan. Usbagen moya sa nakaipugedan na tan i'ras moyadti kongko. ³No main nin manita komoyo no ambale' nin man-gaw'en moyo in, ibarita' moyo kona, ‘Matkap nayayti nin Uunuren. Ipaisubli' nayadti li' a lamang kainsanan.’ Ket tampor a umaburoy yan kalapen moya.”

⁴Ket nako sarayna, ket page' a main nin na'kit ran uybon nin asno. Itaw ya sa dalan nin nipuged ya sa rikor nin purtan bali. Ket sin man'usbagen rayayna sa nakaipugedan na, ⁵wanran saray itaw, “Ambale' nin man'usbagen moya in?”

⁶Ket say ni'bat ra ket saytaw say bibilin na ni Jesus konra, ket pinauryan rasaraynan nituloy ray man-gaw'en ra. ⁷Ket ni'ras raya kona ni Jesus a uybon. Nisapin ray kapa ra kona, ket rinmuran ya si Jesus. ⁸Abaw sara konran tutawodtaw a bana' sa alakin pangingigalang ra kona ni Jesus ket niyapra-aprak ray kukapa ra sa dalanan na tan nampinampi' saran susangan kukayo sa gagawa' tan niyapra-aprak raynamaet a lamang sa dalanan na. ⁹Saray tutawo ket iti sara sa u'na tan sa suyot na ni Jesus. Mantuma'wa-ta'way sara nga'min a wanra,

“Marayo ya!

Nabindisyunan nayan Dios a nibaki' na nin manrumate' anadti sawanin kontamo!^k”

¹⁰ “Binindisyunan naynan Dios a pag'aadi' na nin bilang sa nipag'adi' na ni puon tamon si David sin saytaw!”

“Marayo yay Dios itaw sa langit!”

¹¹ Ket nakarate' saraynadtaw si Jesus sa Jerusalem tan nako ya nin linmuob sa sakop nan Timplo. Nayadi' ya nin kinmikit-kikit itaw, nibwat yan nako sa Betania, pati saray labinrwan tumutumbok na, ta yabinayna.

Nisamba naya ni Jesus a Kayon Kasan Bunga

Mateo 21:18-19

¹² Ket kinabuklasan, sin mansumubli' sarayna si Jesus nin ibat sa Betania, ginmitil ya. ¹³ Natamuraw nayay sayay kayon igos a mabulong.^l Nako yadtaw sa kami'nan na ta pigaw nin kiten na no ginmunga yayna. Anaod, ambo' et nin panaon nin katutua. Ket sin nirate' yadtaw, kasa gapo nin ma'kit na nin bunga no kai kal-la bulong tamo'. ¹⁴ Ket wana konan kayo, “Anggan maka'numan ket kasayna gapo nin makapangan nin bunga mo!”

Ket narngel rayti nin tumutumbok na.

Si Timplo, Kai ya nin Nikana' sa Pangrarayo

Mateo 21:12-17; Lucas 19:45-48; Juan 2:13-22

¹⁵ Sin nakarate' sara sa Jerusalem, linmuob ya si Jesus sa sakop nan Timplo nan Dios bale' itaw narat'anan nasaray mampaglako'. Ket pinala-palakwan nasara tan saray mampanaliw itaw nin say bubagay a ida'ton konan Dios tan tinali-talimbwag nay lulamisawan ran maninilin kwarta, tan say tutekrean ran maglalako' nin kalapati. ¹⁶ Niyawa' na et a lumabas itaw sa sakop nan Timplo a si'numan nin main nin awit-awit. ¹⁷ Mi'sa niyakay nasaray tutawo nin itaw. Wana, “Kai para naisurat a wanan Dios,

‘Si Bali ko ket pangaranan raya nin lugar nin dadasalan ran sarban tutawo kongko’^m?

Bale' si'kamo, ginwa' moyan pididinepan ran mannakaw!”

¹⁸ Natandaan ran Pupangulon Pupadi' tan saray Madudunong sa Gugan-gan a maipa'ka' sa sayti. Ket mampaningkap sarayna nin padalan no pa'no raya nin maipapati ta ikali'mo raya si Jesus ta mangkaayat nay nakem ran tutawo sa akay na.

¹⁹ Sin yabi sin sain, nibwat sara anamanaet sa syudad si Jesus.

^k 11:9 Kanta 118:26 ^l 11:13 Kasabyan, kabubunga ana nin kayon igos no mabulong ya sin sayti nin panaon. ^m 11:17 Isaias 56:7

Say Akay Mangibwat konan Kayon Igos

Mateo 21:20-22

²⁰Kinabuklasan sin lumabas sara, na'kit rayaytaw si kayon igos nin nati ya anggan yamot. ²¹Si Pedro napanemtem nay nangyadi' intaw ket wana, “Maistro, kikiten may kayon igos nin nisamba mo. Nati ya!”

²²Ket wana ni Jesus konra, “Matkap a magmatalek kamo konan Dios. ²³Ibarita' koyti komoyo: No tepren moyo nin kai kamo nin magdwadwa a say ibarita' moyo ket mangyadi', magwa' moyon ibarita' konan sitin talugtog, ‘Gumlat kadsen tan mako ka sa taaw,’ ket mangyadi' a wamoyo. ²⁴Kanya' nin ibarita' ko komoyo, animan a dawaten moyo konan Dios, matkap a magmatalek kamo nin marisibi moyo ket talagan marisibi moyo. ²⁵⁻²⁶No dumasal kamo ket main wadi' nin sakit nin nakem moyo sa si'numan, pirdunawen moya yapo' ta pigaw nin pirdunawen nakamo anamaet nin Ama tamo sa langit sa kasalanan moyo.”ⁿ

Si Tepet ran Pupangulo kona ni Jesus Maipa'ka' sa Kanepegan na

Mateo 21:23-27; Lucas 20:1-8

²⁷Ket nakarate' saraynaet si Jesus sa Jerusalem. Ket sin manlumala-lalako yadtaw sa sakop nan Timplo, kinmadani sara kona a Pupangulon Pupadi', saray Madudunong sa Guga-gan ran Judio tan saray Mangatuntawo ran Judio. ²⁸Ket nitepet ra kona, “Ani a kanepegan mon mangwa' nin sain say man-gaw'en mo? Si'noy nami komo nin pakayadi' nin gaw'en mo in?”

²⁹Ket ni'bat na ni Jesus, “Ibarita' ko komoyo no ani a pakayadi' ko nin gumwa' nin saytin bubagay no ubatan moyayti si tepet ko. ³⁰Si'noy namin kanepegan nan mamawtismo ni Juan, si Dios para o say tawo? Ani a ubat moyo?”

³¹Ket nag'iirgo sara a wanra, “Ani kadi' a i'bat tamo? No ibarita' tamon ‘si Dios’, ibarita' na kontamo, ‘Mayin edet a kai moya nin timper si Juan?’ ³²Ket no ibarita' tamo anamaet, ‘Say tawo,’ makapasalak.” Wanin a wanra ta pinasyan li'mo ra konran tutawo ta tepren ran sarayti a si Juan ket saya yan talagan prupita. ³³Kanya' nin ni'bat ra kona ni Jesus, “Kai mi nin tanda!”

Ket wana anamaet ni Jesus konra, “No wanin, kai koynamaet nin ibarita' komoyo no ani a kanepegan kon mangwa' nin man-gaw'en ko.”

Si Pangingiyarig Maipa'ka' konran Duka' a Inkgargado

Mateo 21:33-46; Lucas 20:9-19

12 ¹Ket nag'iirgo ya konra si Jesus nin nangusar yan pangingiyarig. Wana, “Main nin sayay tawon nangmula nin ubas sa luta!

ⁿ **11:26** Sa raruman nikaisurat nan siti sa Griego ket nilamo' yay birsikulo 26 nin wanti a wana: *Bale' no kai kamo nin mamirduna, kai nakamo anamaet nin pirdunawen sa kasalanan moyo nin Ama tamo sa langit.*

na. Dinarekdek naya tan nangali yan ubot sa sayay bato ta pigaw nin pamespesan yan ubas. Nama'deng yan ata'gay nin kami'nan ran bantay. Mi'sa nipagamet nay pangangalila' sa mula na konran umno ran padalos tan nibwat yan nako sa adayo' nin lugar. ²Sin narate' anay panaon nin pammutin bunga, nangibaki' yan sayay tawo na nin kalapen nay tao na. ³Bale' saray padalos, dinakep raya ket tinasu-taso raya tan pinasubli' rayan kal-la gamet. ⁴Ket nangibaki' yaynaet a main nin luta' nin sakalakon tawo na. Bale' pinekpe-pekpek raya tan pinadi-pading'eyan raya. ⁵Ket nangibaki' yaynaet nin sakalako. Bale' pinati raya. Abaw sara et a nibaki' na, bale' pinekpe-pekpek rasara tan pinati-pati rasaray raruma. ⁶Kalansuyutan, main nin saya tana nin nabati' nin maibaki' na, si kawa'n nan tuloy nin si anak nan bugtong. Ket anaod, nibaki' naya. Wana sa nakem na, 'Kai magwa' a kai raya nin kabilangan a anak ko.'

⁷Bale' saray padalos, sin na'kit rayay anak na wanra, 'Siti li' a manawir. Patyen tamoya ta pigaw nin maikon tamo a tawiren na li!' ⁸Ket dinakep raya tan pinati raya. Mi'sa nibantak rayay bangkay na sa rikor nin pukok na nin uubas.

⁹Sawanin," wana ni Jesus, "ani kadi' a gaw'en nan sitin main nin ikon nin luta' konran saraytin padalos? Kasan sapo nin mako yadtaw ket patye-patyen nasara. Mi'sa ipaga'getan naya a luta' na sa sakalakon padalos." ¹⁰Wana et ni Jesus, "Kai moyo para gapo nin nabasa-basaytin wana sa Masanton Kasuratan,

'Sitaw si bato a nibilang ran
kai nin mausar nin saray mammanday,
sitaw nin diri nin bato a nag'in nin
sangkaimpurtantiwan sa pamma'deng.

¹¹Say nipag'in nin wanin ket gawa' nan Catawan,
Ket sa pangangikit tamo, peteg a makapaka'ngap!'^o "

¹²Anaod, nataros ran pupangulo ran Judio a sara a mampada'gisan na ni Jesus kanya' nin dakpen rayayna kumon, bale' mali'mo sara konran tutawo kanya' nin linakwanan raya tana.

Si Tepet Maipa'ka' sa Pammayad nin Buis

Mateo 22:15-22; Lucas 20:20-26

¹³Ket, say ginwa' ran pupangulo, nangibaki' sara kona ni Jesus nin umno ran Pariseo tan umno ran tawon ayon kona ni Adi' Herodes. Ginwa' rayti ta pigaw nin kal'uten raya sa pag'iirgo na. ¹⁴Ket sin itaw sarayna kona ni Jesus, wanra kona, "Maistro, tanda' mi nin matunong kan tawo. Say pangangakay mo nin no ani a rabay nan Dios nin gaw'en ran tutawo ket tutuo, tan kasan tawon ikali'mo mo ta mampari-parihwen

◦ 12:10-11 Kanta 118:22-23

moy tutawo. Edet anaod, rabay mi pan tepeten komo no sumubag atamo kasi, o kai, sa Gugan-gan tamo no mamayad atamon buis konan Impirador nan Roma?" Matkap mi para a mamayad o kai?"

¹⁵Bale' tanda' na ni Jesus a mampiwadi'-wadi' sara. Kanya' nin wana konra, "Mayin ta mansubuken moyoko? Byan rako pa nin kwartan plata ta pigaw nin kiten koya." ¹⁶Ket binyan raya, ket nitepet na konra a wana, "Si'no ya in rupa tan ngaran si isen konan plata?"

Ket ni'bat ra, "Si Impirador nan Roma."

¹⁷"No wanin edet," wana ni Jesus konra, "isubli' moyo konan Impirador a ikon na, tan isubli' moyo anamaet konan Dios a ikon na."

Ket naka'ngap saran tuloy sa wantin ubat na.

Si Tepet Maipa'ka' sa Isusubli' ran Mabyay nin saray Nati ana

Mateo 22:23-33; Lucas 20:27-40

¹⁸Kaaram, main anamaet nin Saduseo nin nako kona ni Jesus. Sarayti saray Saduseo, kai ra nin tepren a mapasubli' sara li' nin mabyay a nunati ana. Ket tinepet ra kona a wanra, ¹⁹"Maistro, nisurat na ni Moises sa Gugan-gan tamo a

no main nin mitraasawa ket nati yay lalaki nin kasan anak ra, manepag a si busat nan lalaki ket matkap nin ikasal nayay nabalo ta pigaw nin manganak sara nin ikwintan anak nan sitaw si nati.^q

²⁰Ket, main intaw nin pito ray lulalakin mibubsat. Nangasawa yay kaka bale' nati ya nin kasan anak. ²¹Ket si aryen na, nikasal nayay babayi. Bale' nati yayti anamaet a lamang nin kasan anak ra. Wanin anamaet a ginwa' nan ikatlo, ²²tan saray sumunor et kona. Sarba ra nin pito, nikasal rayay balo, bale' nati sara nga'min nin kasan anak. Kalansuyutan, nati yaynamaet a babayi. ²³Ket sawanin, no napasubli' sarayna li' nin mabyay a nunati, si'no edet li' a asawa nan babayi, ta saray pito ket nag'in nin asawa raya?"

²⁴Ket wana ni Jesus, "Ipa'kit nin sayti a mangkalingo kamoyna! Pa'no ket kai moyo nin mangkataros a wana sa Kasuratan o say maipa'ka' sa pakayadi' na nin Dios! ²⁵Anaod, no napasubli' sarayna li' nin mabyay a nunati, bara'mo sarayna li' nin uanghil itaw sa langit a kai sarayna nin mangasawa o kiasawa. ²⁶Ket say maipa'ka' sa katutu'wan nin isusubli' ran mabyay nin nunati, kai moyo para nin nabasa-basayti sa nisurat na ni prupita Moises maipa'ka' sa wanan Dios itaw konan si mandumtan kayo? Siti a wanan Dios kona maipa'ka' konran pupuon tamo,

'Si'ko et a lamang a Dios na ni Abraham, si Dios na ni Isaac, tan si Dios na ni Jacob.'^r "

---

^p **12:14** Iti sara sin sain a Judio sa sakop nan Roma. ^q **12:19** Mabasa et a maipa'ka' sa sayti sa Deuteronomio 25:5-6. ^r **12:26** Exodo 3:6,15

²⁷Nituloy na ni Jesus ket wana, “Syimpri a, si sayay nati ana, kai yayna nin makapangrayo konan sayay dios. Kanya' nin mangkabyay sara in et, saray nibarita' nan Dios a syay Dios ra. Mangkalingo kamo nin tuloy!”

Si Sangkaimpurtantiwan sa Gugan-gan

Mateo 22:34-40; Lucas 10:25-28

²⁸Main nin saya konran Madudunong sa Gugan-gan ran Judio a rinmate' itaw ket narng'e' nayti nin pididiskusyon ra. Ket na'kit na nin mapteg a kauubat na ni Jesus. Kanya' nin tinmepet ya kona a wana, “Aya a sangkaimpurtantiwan nin matkap nin tukiden nin gan-gan?”

²⁹Ket wana ni Jesus, “Siti a sangkaimpurtantiwan nin matkap nin tukiden nin gan-gan:

‘Si'kamon puri na ni Israel, rumng'e' kamo. Si Uunuren a Dios tamo, syay bukod nin Dios. ³⁰Aduen may Uunuren a si Dios mo nin intiron kanakman mo, nin intiron byay mo, nin intiron kaisipan mo tan nin intiron pakababa' mo.’

³¹Ket siti a ikarwan sangkaimpurtantiwan:

‘Aduen moy kapada mon tawo nin kapada nin pangangado' mo sa lalaman mon diri.’^s

Kasaynan gan-gan nin mas impurtanti et dyan saraytin rwa.”

³²Ket wanan sitin Madunong sa Gugan-gan kona, “Kusto, Maistro. Tutuo in si wamoyo a si Dios ket sayan-saya ya tan kasan raruman Dios no kai sya tamo'. ³³Ket say aduen yay Dios nin intiron kanakman tan nin intiron kaisipan tan nin intiron pakababa', tan aduen saray kapadan tawo nin kapadan pangangado' sa lalaman nin diri, ket mas impurtanti et dyan si mangida'ton nin uayep a puuran tan raruma et nin duda'ton konan Dios.”

³⁴Na'kit na ni Jesus nin maong a kauubat na ket wana kona, “Dandani kayna nin iti sa sirong nin pag'uuray nan Dios.”

Ket nangibwat ana sin sain, kasaynan nakaitpel nin manepet kona.

Si Uunuren na ni Adi' David

Mateo 22:41-46; Lucas 20:41-44

³⁵Sin mampangyakay yadtaw si Jesus sa sakop nan Timplo, wana, “Mayin bale' a man'ibarita' ran saray Madudunong sa Gugan-gan, a si syay Cristo nin nipangako' nan Dios, ket puri naya ni Adi' David? ³⁶Ket si Adi' David a mismo, yupa' sa nipaninreg nan Ispirito nan Dios ket nibarita' na nin wana,

‘Wanan Dios konan Uunuren ko:

---

^s 12:29-31,33 Mabasa et a maipa'ka' sa sayti sa Deuteronomio 4:35; 6:4,5; Isaias 45:21; Levitico 19:18.

Tumekre' kadtì sa pawanan ko mintras nin mampasukuen kosara komo a sarba ran kukalaban mo.^t
³⁷Si Adi' David nin mismo, tinawag naya nin Uunuren a Cristo nin nipangako' kona, ket pa'no edet a sya ket puri naya ey?"

Say Kunsaba Maipa'ka' sa Pigagawa' nin Paipadar-padar

Mateo 23:1-36; Lucas 20:45-47

Saray abaw nin tawo, lalon maririket saran nangrengel' kona ni Jesus.
³⁸Sin mampangyakay ya konra wana, "Pakanda' kamo nin kai kamo mag'in nin bilang konran Madudunong sa Gugan-gan a rabay-rabay ray magpasyar nin anununro a aysing ra tan say pagalangan rasaran tutawo sa publiko.
³⁹Rabay-rabay ray tumekre' sa tekrean para konran impurtantin tutawo sa sinaguga. Wanin et a lamang no mako sara sa punsya. ⁴⁰Kitkiten ray kabyayan ran bubbayin balo, ket paanunrwen ray dasal ra nin panismula nin maraet a gawa' ra. Ket anaod pinasyon byat li' nin dusa nan Dios konra."

Say Da'ton nan Sayay Balo

Lucas 21:1-4

⁴¹Nainsanan nin buga', nako ya nin tinmekre' si Jesus sa temben nan pangnanabuan nin kwartan da'ton sa Timplo. Binanta-bantayan nay nipanginabo' ran tutawo. Malalaem a ninabo' ran mayayaman.
⁴²Ket main anamaet nin sayay pubrin babayin balo nin rinmate' itaw. Nanginabo' yan rwa ran plata nin sangkadaitean a alaga. ⁴³Pinakadani nasara ni Jesus a tumutumbok na kona tan wana konra, "Ibarita' koyti komoyo, sitin pubrin balon babayi, mas abaw a ninabo' na dyan say sarban ninabo' ra nin saray raruma et nin nanginabo' ⁴⁴ta say subra-subra tamo' konra a nibi ra. Si balo bale', sa busel nin kaidapan na, nibi na a sarba nga'min nin pagkabyayan na."

Say Panandaan a Anggawan ana

Mateo 24:1-14; Lucas 21:5-19

13 ¹Ket sawanin, sin manlumiwa' ya sa sakop nan Timplo si Jesus, wanan saya nin tumutumbok na kona, "Maistro, kikitèn mo! Aninay anda' nin pupa'deng nan siti si Timplo! Aninay kaalalakyàn nin sain say bubaton inusar!"

²Ket wana ni Jesus kona, "Mangkiten-kiten mo in say alalakin pupa'deng sawanin! Bale' main li' nin awro a mayba' in, ket kasayna li' gapo ni sayan bato nin isen a ma'kit nin naita'len et konan saya."

³Kaaram, nuli' sara sa Talugtug nin Olibo ket tinmekre' ya si Jesus nin nakaadap sa Timplo. Sin sain, sara-sara tamo' a si Pedro, si Santiago, si

^t 12:36 Kanta 110:1

Juan, tan si Andres, ket kinmadani sara kona tan wanra, ⁴“Ka'no li' nin mangyadi' in si wamoyon mayba' ya a Timplo? Ani li' a panandaan a mangkatukid ana in?”

⁵Ket wanan ni'bat ni Jesus konra, “Pakatalad kamo nin kai kamo nin malingon tepren moyoy bula', ⁶ta abaw sara li' a mangusar nin ngaran ko a wanra ket sara a Cristo nin nipangako' nan Dios. Ket abaw sara li' a malingo ra. ⁷Marnge' moyo li' a danurdor nin pigigira sa kadani tan marnge-marnge' moyon main nin pigigira sa saka-sakalakon lugar. Bale' andi' kamo nin aburido ta sayti nin bubagay ket matkap nin mangyadi' yapo'. Bale' ambo' et nin iyayangga ana nin kapresan a pag'uuray iti sa mundo ⁸ta milalaban li' a nunasyon sa saya tan saya, tan wanin et a lamang sa pupag'urayan. Magkamain li' nin rayon sa abaw nin lulugar. Magkamain anamaet nin bitil. Bale' sain tarana' tamo' in nin rumate' nin dya'dya' kapadan tarana' nan mangingar nin sayay mangabing.

⁹Pakatalad kamo ta si'kamo, dakpen rakamo li' tan bistawen rakamo li' tan sanet-saneten rakamo li' sa susinaguga. Iyadap rakamo li' nin usisaen konran mag'uuray tan uadi' bana' ta tumutumbok katamo. Mangyadi' in ta pigaw nin magkamain kamo nin pagkanawanawan maiparate' moyo konra a maipa'ka' kongko. ¹⁰Matkap ya yapo' nin maipatanda' a Mabistan Patanda' sa sarban tawo sa sarban lugar, mi'sa say iyaangga ana nin kapresan nin pag'uuray iti sa mundo. ¹¹No itaw kamoyna li' nin man'usisaen, andi' moyoyna nin kaaburidwan no ani a ibarita' moyo bana' ta no udas moyoyna li' nin tumnoy ket, ibarita' nayna li' nin Dios a ibarita' moyo ta ambo' nin si'kamo li' a mag'irgo no kai edet, si Ispirito nan Dios. ¹²No saytaw, main li' nin tutawo nin mangipapati nin bubsat ra. Main li' nin uama nin mangipapati nin a'nak ra. Main anamaet li' nin a'nak a magribildi^u tan mangipapati konran mangatua ra. ¹³Wanin, guraen rakamon sarban tutawo bana' ta mantarig'enan moyoy mangkikalamo' kongko. Bale' si si'numan a tumarig'len nin tumulok kongko anggan kala'pusan nin dya'dya', makarate' ya sa Pag'adian nan Dios.”

Si Makaparmay nin Bagay a Manida'

Mateo 24:15-28; Lucas 21:20-24

¹⁴“Marate' li' a awro a main li' nin sitaw si 'Makaparmay nin Bagay a Manida' nin itaw ya sa Timplo mataman nin ambo' nan kanepegan a itaw ya. (Si'kan mampamasa, tarusan maytin maong!) No ma'kit yaynayti li' nin bagay nin itaw yayna, saray mampiikap itaw sa Judea ket matkap a malayo saraynan mako nin umadi sa tutalugtog. ¹⁵Si tawon itaw nin mampagprisko sa balkon nin bali ra, andi' yayna nin lumuob et sa bali

^u 13:12 Mabasa et a maipa'ka' sa sayti sa Mikas 7:6.

nin mangalap nin animan a agamiren na. ¹⁶Wanin anamaet konan si itaw nin mampagtrabaho sa gagawa', andi' yayna nin sumubli' et sa bali ra ta pigaw nin mangalap yan seket na. ¹⁷Kado' sarayna li' a mabuktot tan saray uinan main nin ua'nak ran mampasuswen konan siin a panaon! ¹⁸Kanya' nin idasal moyo konan Dios a ambo' li' kumon nin tyimpon gawat' no mangyadi' in ¹⁹ta say dya'dya' li' konan sitaw a panaon ket kasa gapo et nin kapadan nangyadi' ana nangibwat et sin naparsa yay mundo anggan sawanin, tan kasa gapo nin kapadan mangyadi' et li'. ²⁰No kai na nin idisisyon nin Dios nin paanteden naya in nin panaon ket kasa li' gapo nin mabati' nin mabyay iti sa mundo. Bale' bana' konran pinili' nan Dios nin tutawo na, paanteden naya anadtaw li' in nin panaon. ²¹Kanya' nin no saytaw li' ket main nin mamarita' komoyo a wana, 'Syayna e a Cristo!' o no wana, 'Itaw ya e!' andi' kamo nin mamper ²²ta abaw sara li' a mibalu'-balu' nin sara a Cristo o a prupita sara. Mama'ki-pa'kit sara li' nin makapaka'ngap nin panandaan tan mumilagro ta pigaw nin lingwen rasaray tutawo, a no magwa' ket tagem nin saray pinili' nan Dios nin tutawo na. ²³Kanya' nin pakatalad kamo! Nibarita' koyna a sarba nga'min komoyo ba'yo et nin mangyadi'."

Say Isusubli' na li' nin si Pinaitawo

Mateo 24:29-44; Lucas 21:25-33

²⁴"Ket tampor kayadi' li' nin siin a panaon nin dya'dya',

si awro ket dumedlem ya, tan si bulan ket kai yayna nin sumlag.

²⁵Say bubituen ket mangaragrag mangibwat sa langit, tan say pupakayadi' a mamauksoy nin say itaw sa ta'gay nin langit ket maguloyna.

²⁶Kaaram, ma'kit rako li' nin sarban tutawo, si'kon si Pinaitawo nin manrumate' nin iti sa gunem nin main nin alakin pakayadi' tan kasan kapadan kagalangan. ²⁷Ket ibaki' kosara li' a uanghil ko nin mako sa sangkamundwan tan dinepen rasara nga'min a tutawon pinili' nan Dios."

²⁸Kikiten moyay kayon igos ta main nin maadal moyo mangibwat kona. No sumalingsing yaynan gumulong, masigurado moyon rumate' anay tyimpon rapeg. ²⁹Wanin anamaet, no ma'kit moyoyna li' nin mampangyadi' ana in say nibarita' ko komoyo, matandaan moyoynan rumate' akoynan madali'. ³⁰Ibarita' koyti komoyo, no wanin ana li' anaod a mampangyadi', ba'yo kamo et nin mati nga'min ket matukid ana a sarban nibarita' ko. ³¹Makasa a langit tan luta', bale' say ibarita' ko magnayon nin tutuo anggan-angga.

v **13:18** Sayti a tyimpo nin maidap a kumal'is sa dya'dya' ta kurang a ikabyay.

w **13:26-27** Mabasa et a maipa'ka' sa sayti sa Mateo 24:3,22,37,39; Exodo 19:16; Isaias 27:13; Daniel 7:13,14; Zacarias 9:14-17; 1 Corinto 15:52; 1 Tesalonica 4:16,17; Nipadar 1:7.

³²Bale! no ka'non peteg nin mangyadi', kasa gapo nin makatanda', ni saray uanghil, o si'kon si Anak nan Dios. Kal-la si Ama ko tamo' a makatanda'. ³³Kanya' anaod nin pakatalad kamo! Sumadya' kamon pirmi ta kai moyo nin tanda' no ka'no nin mangyadi' ti.

³⁴Say isusubli' ko nin si'kon si Pinaitawo ket maiyarig sa isusubli' nan sayay tawon kinmadayo!. Mi'sa ya nin nibwat sa bali na, binyan nasaran pakayadi' a tutawo na sa kayadian na. Nibibilin na sa barang saya a trabaho na tan ginan-gan nayay gwardya nin sibabantay ya sa isusubli' na. ³⁵Wanin anamaet, kai moyo nin tanda' no ka'no ako nin sumubli' a bilang sa isusubli' nan si main nin bali, sa patpaapon man, sa kapiknga' nin yabi man, sa parbangon man o sa kabubuklas man. Kanya' nin sumadya' kamo ³⁶ta sali' no rumate! akon bigra' ket marat'anan katamo nin bilang sa sayay gwardya a mampa'lek sa udas nin paggagwardya na. ³⁷Si ibarita' ko komoyo tan konran sarban tutawo ket: 'Sumadya' kamo!' ”

Mampangiplano saran Duka' a Pupangulo kona ni Jesus

Mateo 26:1-5; Lucas 22:1-2; Juan 11:45-53

14 ¹Ket, rway awro tana ba'yo a rwa ran pista ran Judio. Sarayti a piston mantawagen nin Nipanglabas^x tan si sayay linggon Pangangan nin Tinapay a Kasan Pammakbo. Sawanin, saray Pupangulon Pupadi' tan saray Madudunong sa Gugan-gan ket mampangisip sara no pa'no raya nin dakpen si Jesus nin kai ra nin matandaan nin tutawo, mi'sa raya nin patyen. ²Wanin ta wanra, “Bangli' no gumulo sara a abaw nin tawo no dakpen tamoya no pista.”

Si Babayi nin Nangibu'bo' nin Banglo kona ni Jesus

Mateo 26:6-13; Juan 12:1-8

³Itaw ya si Jesus sa Betania sa bali na ni Simon a gindat nin main nin makaparmay nin masakit sa katat. Sin kapresan ran mampangang, main nin babayi nin nako kona ni Jesus a main awit nan sayay pangangwan^y a main nin laman nan pinasyan bili nin puron banglo nin say ngaran ket nardo. Ket simbing naya sa liey a pangangwan mi'sa na nin nibu'bo' a laman nan banglo sa ulo na ni Jesus. ⁴Bale' masager saray umno nin itaw konan siin ket wanra sa saya tan saya, “Pinirdi nayna in nin banglo! ⁵Magwa' yan nalako' in kumon nin masurok sa matingkapan nin sayay taon mi'sa nibi et kumon a naglakuan konran pubri.” Talagan masager sara konan babayi.

⁶Ket wana ni Jesus, “Pauryan moya! Ambale' nin kasagran moya? Pinasyan bista nin ginwa' na kongko. ⁷Abirno nin ani a udas, isen saray pubri nin makalamo' moyo ket animan a udas nin rabay moyo saran

^x 14:1 Mabasa moyo et a maipa'ka' konan siti si *Pistan Nipanglabas* itaw sa Glusaryo.

^y 14:3 Saya yayti nin pinasyan anda' nin pangangwan a gawa' sa baton mantawagen nin alabastro.

tolongan, matolongan moyo sara. Bale' si'ko, ambo' ana nin ma'teng nin iti ako et komoyo. ⁸ Ginwa' nay anggawan nin mababa' nan sitin babayi para kongko. Binanglwan nayayna a lalaman ko nin nisadya' nayayna para sa tabon ko. ⁹ Ibarita' koyti komoyo, adtiman a lugar sa intiron mundo a pakaipatandaan nan si Mabistan Patanda', say ginwa' nan sitin babayi ket maibari-barita' li' anamaet nin pammanemtem kona.”

Nikitarusan ya si Judas konran Pupangulon Pupadi'

Mateo 26:14-16; Lucas 22:3-6

¹⁰ Ket si Judas Iscariote a saya konran labinrwan tumutumbok na ni Jesus, nako ya konran Pupangulon Pupadi' ta pigaw nin nikitarusan yan ipagamet naya si Jesus konra. ¹¹ Konan siin maririket sara, ket nipapagketan ran byan rayan kwarta. Anaod, nangibwat ana sin sain, nanirib yayna si Judas nin tyimpon maipagamet naya konra si Jesus.

Nangan sara si Jesus nin Pangngapon para Pistan Nipanglabas

Mateo 26:17-25; Lucas 22:7-14,21-23; Juan 13:21-30

¹² Ket sawanin, sin primiron awro nin Pistan Pangangan nin Tinapay a Kasan Pammakbo, si awron pangmamati nin karniro para sa Pista nin Nipanglabas, wanran tumutumbok na ni Jesus, “Adti a rabay mo nin pangisadyaan min pangapunan tamo para sa Pistan Nipanglabas?”

¹³ Ket nibaki' nasaray rwan tumutumbok na a wana konra, “Mako kamodtaw sa syudad. Ket main li' nin lalaki nin masnaan moyodtaw a mampangawit yan sampayan ranom. Tumbuken moyo ¹⁴ angga nin lumuob ya sa sayay bali. Ket wamoyo konan main nin ikon konan bali, ‘Wana ni Maistro tamo, no adti ya kano a kwarto nin kidungwan na komi nin tumutumbok na nin mangapon no Pistan Nipanglabas?’ ¹⁵ Ket ipa'kit naya komoyoy sayay alawang nin kwarto sa ta'gay a nasadya' ana tan kumplito anay agamiren. Ket itaw, manadya' kamo nin kumana' kontamo.”

¹⁶ Ket nako saraytin tumutumbok na sa syudad tan nadumog rayaytaw si nibarita' na ni Jesus konra. Ket nisadya' raynay pangapunan ra sa pista.

¹⁷ Ket sin yabi ana, nako yadtaw si Jesus tan saray labinrwan tumutumbok na. ¹⁸ Sin kapresan ray mampangan, wana ni Jesus, “Ibarita' koyti komoyo, saya komoyon kadungo kodti a magtraidor kongko.”

¹⁹ Ket rimmere' sara a tumutumbok na tan say barang saya ket wana kona ni Jesus, “Maibarita' mo para nin si'ko?”

²⁰ Ket wana konra, “Si saya anaod komoyon labinrwan tumutumbok ko nin mangkipanawsaw kongko nin tinapay sa yawong. ²¹ Si'kon si Pinaitawo, mati ako nin bilang sa wana sa Kasuratan. Bale' kado' yayna in si magtraidor kongko! Maong ana kumon a kai ya nin naiyanak.”

Mateo 26:26-30; Lucas 22:14-20; 1 Corinto 11:23-25

²² Sin kapresan ran mampangan, nangalap yan tinapay si Jesus, tan nikisalamat ya konan Dios mi'sa nin simpi-simping naya tan nitayak na konran tumutumbok na. Wana, “Kalapen moyayti. Siti a lalaman ko.”

²³ Kaaram, kinalap nayay baso a main nin arak nin ubas. Nikisalamat ya konan Dios, mi'sa nibi naya konra ket ninom sara nga'min konan siti. ²⁴ Ket wana konra, “Sayti a daya' ko nin mama'get nin kataratwan konan Dios. Tumuro' li' nin mati ako para sa abaw nin tutawo. ²⁵ Ibarita' koyti komoyo, kai akoyna gapo nin minom nin arak nin ubas anggan konan sitaw si awron minom ako li' nin ba'yon arak sa Pag'adian nan Dios.”

²⁶ Sin nayadi' sara nin nangansyon nin pangrarayo konan Dios, nibwat saran nako sa Talugtoy Olibo.

Nipau-pau'na nayna ni Jesus a Pangingibudi' ra kona

Mateo 26:31-35; Lucas 22:31-34; Juan 13:36-38

²⁷ Ket wana ni Jesus konra, “Sarba moyo nga'min ket palaywan rako li' nin bilang sa naisurat sa Kasuratan a wana,

‘Patyen koya li' a mammastor ket saray karniro misisyak sara.’^z

²⁸ Bale' saytaw li' no napasubli' akoyna nin mabyay, mu'na akoyna li' tan taga'nan katamodtaw sa Galilea.”

²⁹ Wana nin nag'irgo ni Pedro, “Lakwanan rakayna nga'min, bale' si'ko ket kai gapo.”

³⁰ Wana ni Jesus kona, “Ibarita' ko komo, Pedro, ba'yo main nin tumarang'ok nin pirwa nin manok konan sitin yabi, mitlo moyna nin nibudi' a katanda' nako.”

³¹ Bale' wana ni Pedro nin nipatib'ey, “Mataman et nin kalamo' nako nin patyen ana, kai ko gapo nin ibudi' a katanda' taka.”

Wanin anamaet a lamang a wanra nin saray sarban tumutumbok na.

Dumasal ya si Jesus itaw sa Getsemani

Mateo 26:36-46; Lucas 22:39-46

³² Rinmate' sara si Jesus itaw sa sayay lugar a pinangaranan nin Getsemani. Wana konran tumutumbok na, “Mabati' kamodti leleg a mandumasal ako.”

³³ Ni'ras nasaran kalalamo' na si Pedro, si Santiago tan si Juan. Marere' yan tuloy tan pinasyan byat nin man'isipen na. ³⁴ Wana konra, “Pinasyan tuloy nin bereng ko ket ipati koyna layi. Mabati' kamodti, tan andi' kamo nin ma'lek.”

³⁵ Kinmadayo' yan buga' konra, mi'sa linmukob ya ta pigaw nin idasal na a no magwa' kumon ket kai nayna nin dalanan in si panaon

^z 14:27 Zacarias 13:7

nin pangiringangep na. ³⁶Wana, “Ama ko! Sa sarban bagay ket main pakayadi! mo nin mangwa! Andi! moyna kumon nin ipairangep kongko in say dya'dya' a adapen kon irangep. Wanin man, ambo' nin say karabayan ko a masunor, no kai say karabayan mo.”

³⁷Sin sinmubli' ya konran saray tulon tumutumbok na, narat'anan nasaran mangka'lek. Pinukaw nasara tan wana kona ni Pedro, “Simon, mampa'lek ka anamain! Kai mo tana para nin magwa' a andi' nin ma'lek yapo' abirno nin sayay udas tamo'? ³⁸Andi' kamo nin ma'lek no kai edet, dumasal kamo ta pigaw nin kai kamo nin madaeg nin tukso, ta sa nakem moyo ket disidido kamon gaw'en moyoy manepag bale' mapatapo' kamon kinatawo moyo.”

³⁹Kinmadayo' yaynamanaet tan dinmasal yan wantaw lamang sa nu'n nan dasal na. ⁴⁰Sin sinmubli' yaynamanaet sa kami'n nan ran tulo nin tumutumbok na ket mampa'lek sara anamanaet ta talagan kai ra nin mapukpukan a elek ra. Sin nakaimata sara, kai ra nin tanda' no ani a i'bat ra kona.

⁴¹Sin sinmubli' yan pitlo konra wana, “Mangka'lek kamo et! Kustoyna in! Narate' anay udas! Pakanda' kamo! Si'kon si Pinaitawo ket maipagamet akoyna konran duka' a tutawo. ⁴²Mibangon kamo tan sumna' atamo! Syayna e a tawon nagtraidor kongko.”

Say Nipanakep kona ni Jesus

Mateo 26:47-56; Lucas 22:47-53; Juan 18:3-12

⁴³Mampag'irgo ya et si Jesus ket kapingmatan nin rinmate' ya si Judas a saya konran labinrwan tumutumbok na. Abaw saray tutawon kalamo' na nin nibaki' ran Pupangulon Pupadi' tan saray Madudunong sa Gugangan tan saray Mangatuntawo ran Judio. Di-beneng tan di-batuta' sara.

⁴⁴Nibarita' naynan gindat konra ni Judas no pa'no rayan maipurok si Jesus. Wana, “Si arkan ko, sayyaw nin diri. Dakpen moyo. Ket i'ras moyo nin gwardyawan moyan maong.”

⁴⁵Sin rinmate' yadtaw si Judas, diri-diritso na kona ni Jesus. Ket wana, “Maistro!” Mi'sa naya nin inarkan. ⁴⁶Ket dinakep rayayna si Jesus. ⁴⁷Konan siin, si saya konran itaw a naka'deng, inuyos nayay beneng na tan tinaga' nayay sayay katulong nan si Sangkata'gayan nin Padi' ket naglat yan nataga' a tutulyan na. ⁴⁸Ket wana ni Jesus konran tutawo, “Saya ako para nin kriminal ta nakabeneng kamo tan main nin pekpek moyo nin manakep kongko? ⁴⁹Inawru-awro kon nangyakay komoyo itaw sa sakop nan Timplo, kai rakoyna nin dinakep itaw! Bale' sayti ket matkap nin mangyadi' kongko ta pigaw nin matukid a naisurat sa Kasuratan.”

⁵⁰Ket nagsipalayo sara nga'min a tumutumbok na tan linakwanan raya si Jesus.

⁵¹Main nin sayay tububa'yon tinmumbok kona ni Jesus nin nipunggos ya tamo' nin ules. Ket tinarigmusan raya nin tutawo ta pigaw nin ikidakep raya kumon. ⁵²Bale' pinaipuslit ya sa punggos nan ules ket palayo nan lus'ok.

Iyadap ya si Jesus konan Sangkata'gayan nin Padi'

Mateo 26:57-68; Lucas 22:54-55,63-71; Juan 18:13-14,19-24

⁵³Sawanin, nika' raya si Jesus sa bali nan Sangkata'gayan nin Padi'. Itaw nididinep sara a Pupangulon Pupadi', saray Mangatuntawo ran Judio tan saray Madudunong sa Gungan-gan. ⁵⁴Si Pedro, tinmumbumbok ya bale' itaw sa dayo' anggan sa baraybay nin bali nan Sangkata'gayan nin Padi'. Mi'sa nako ya nin nikidupong nin tinmekre' konran gwardya nin pairangrang ya sa apoy. ⁵⁵Saray Pupangulon Pupadi' tan sarba ran myimbrow nan Kungsiho ran Judio ket naningka-tingkap saran maiparsa ra kona ni Jesus ta pigaw nin masintinsyawan ya nin patiti. Bale' kasan na'kit ra ⁵⁶ta abirno nin abaw saray nangibarita' nin bula'-bula' nin kuntra kona ket kai anamaet nin mikukumprunta a nibarita' nin saya sa saya.

⁵⁷Sin wanin, main nin umno ray pinaipadar nin magtistigos nin mibula'-bula' nin kuntra kona ni Jesus. Wanra, ⁵⁸“Narnge' mi nin wanan siin, ‘Sidaen koyayti si Timplo nin nipa'deng ran tutawo ket sa luob nin tuloy awro, pa'dengen koyay sakalakon Timplo nin ambo' nin gawa' nin tawo.’” ⁵⁹Ket mataman nin say ibari-barita' ran sarayti ket kai nin mikukumprunta.

⁶⁰Ket sin sain, inumdeng ya a Sangkata'gayan nin Padi' sa adapan ra nga'min ta pigaw nin usisaen naya si Jesus, ket wana, “Ani a mai'bat mo sa sain nin man'liparsa ra komo?”

⁶¹Bale' kai ya gapo nin nag'irgo si Jesus. Ket tinepetan naya anamanan Sangkata'gayan nin Padi' a wana, “Si'ka para a Cristo a si Anak nan Dios a sya ket Marayo ya?”

⁶²“O, si'ko,” wana ni Jesus. “Ket ma'kit rako li' nin si'kon si Pinaitawo nin nakatekre' iti sa pawananan nan Dios a sya a Makapangyayadi', nin mangkumayupa' akon iti sa gunem mangibwat sa langit.”^a

⁶³Sin narnge' nayti nin si Sangkata'gayan nin Padi', rinakyat nay seket na nin pangipa'kit nan alakin sager na. Wana, “Matkap et paray tistigos kuntra kona? ⁶⁴Narnge' moyoyna nin mismo sawanin a pangungu'na-u'na na konan Dios! Ani a wamoyo?”

Ket nipapasayawan ra nga'min a sintinsyawan yan patiti.

⁶⁵Ket linuda'-ludaan rayaynan raruma sa rupa si Jesus. Main nin namepet nin mata na tan tinasu-taso raya a wanra, “Prupita ka; ibarita'

^a 14:62 Mabasa et a maipa'ka' sa sayti sa Kanta 110:1; Daniel 7:13.

mo edet no si'noy nanaso komo!" Ket sin naipagamet yayna konran gwardya, rinampa-rampa' raya.

Ibudi' naya ni Pedro si Jesus

Mateo 26:69-75; Lucas 22:56-62; Juan 18:15-18,25-27

⁶⁶Sawanin, itaw ya si Pedro sa yupa' sa baraybay nan palasyo sin nako yadtaw a sayay alila' nan babayi nin Sangkata'gayan nin Padi'. ⁶⁷Ket na'kit naya si Pedro nin mampairangrang. Pinastang nayan maong mi'sa wana, "Saya ka anamaet konran kalalamo' nan sitaw si Jesus a taga Nazaret."

⁶⁸Bale' nibudi' na in ni Pedro a wana, "Kai ko nin tanda', ni matarusan in say man'ibarita' mo!" Ket inmalis yan nako sa purta nan pukok. Ket main nin tinmarang'ok nin manok.^b

⁶⁹Na'kit nayaynaet itaw nin si babayi tan nibari-barita' na konran itaw, "Siin nin tawo ket saya ya konran kalalamo' na!" ⁷⁰Bale' nibudi' naynaet ti ni Pedro.

Nainsanan nin buga', wanra anamaet nin tutawo nin itaw kona ni Pedro, "Page' a saya ka konran kalalamo' na ta si'ka ket taga Galilea kaynamaet."

⁷¹Ket wana, "Dusawen nakon Dios no ambo' nin tutuo a man'ibarita' ko. Sambawan ko nin kai koya gapo nin katanda' in si tawon man'irgwen moyo!"

⁷²Kapingmatan, main nin tinmarang'ok nin manok nin pirwa. Ket napanemtem naytaw ni Pedro say nibarita' na ni Jesus kona nin wana, "Ba'yo main nin tumarang'ok nin manok nin pirwa, nitlo moyna nin nibudi' a katanda' nako." Ket abet-abet na ni Pedro.

Si Jesus sa Adapan na ni Pilato

Mateo 27:1-2,11-14; Lucas 23:1-5; Juan 18:28-38

15 ¹Ket sawanin, sin kabubuklas nin tuloy, nididinep sara a Pupangulon Pupadi', saray Mangatuntawo ran Judio, saray Madudunong sa Gugan-gan tan saray raruma et nin iti sa Kungsiho ran Judio, nin nag'iirgwan ra no ani a matkap ran gaw'en kona ni Jesus. Ket binaror ray gamet na, mi'sa raya nin ni'ras kona ni Pilato a sya a gubernador. ²Ket tinepetan naya ni Pilato a wana, "Si'ka paran page' a Adi' ran Judio?"

Ket ni'bat na ni Jesus, "Nairgo moyoyna."

³Ket abaw a niparsa-parsa ran Pupangulon Pupadi' kona. ⁴Ket sin wanin tinepetan nayaynaet ni Pilato. Wana, "Kasa paran mai'bat mo? Narnge' moy abaw a man'iparsa ra komo!"

⁵Bale' kai yayna gapo nin inumbat et si Jesus. Ket maka'ngap yan tuloy si Pilato.

^b **14:68** Sa raruman nikaisurat nan siti sa Griego ket kasa a wanti: *Ket main nin tinmarang'ok nin manok.*

Sinintinsyawan ya nin Patiti si Jesus

Mateo 27:15-26; Lucas 23:13-25; Juan 18:39-19:16

⁶Sawanin, ugali' na ni Pilato a mamirdunan mangibulos nin sayay priso tepe' nin Pistan Nipanglabas nin no si'no a dawaten ran tutawo. ⁷Sin sain, main saray tawon mangkapriso bana' ta nakapati sara sin nagribildi sara sa gubyirno. Saya konran sarayti ket si say ngaran na Barrabas. ⁸Ket sin nako sara nin inmadap a ka'bawan ran tawo kona ni Pilato ta pigaw nin dawaten ran gaw'en nay gindat nan man-gaw'en, ⁹wana konra, “Rabay moyo para a bulusan koyayti si Adi' moyon Judio?” ¹⁰Wanin a wana ta tanda' nan peteg a niyadap raya si Jesus kona nin saray Pupangulon Pupadi' bana' ta maimbel sara.

¹¹Bale' sinugsog rasaran Pupangulon Pupadi' a tutawo nin dawaten ran bulusan naya si Barrabas ambo' a si Jesus. ¹²Ket wana ni Pilato konra, “No wanin edet ani a gaw'en ko konan si tawon mantawagen moyon Adi' moyon Judio?”

¹³Ket nita'way ran ni'bat, “Ipasak ma sa kudos!”

¹⁴“Ambale!?” wana. “Main paran ginwa' nan abas?” Bale' mas maksaw rayna edet nin niburyaw, “Ipasak ma sa kudos!” ¹⁵Ket sin wanin, bana' ta rabay nasaran pagustwan ni Pilato a tutawo, nibulos naya si Barrabas. Ket si Jesus anamaet, nipasanet naya tan sin nayadi', nipagamet naya konran sundalo' ta pigaw nin ika' raya nin ipasak sa kudos.

Tuya'-tuyaen rayan Sundalo' si Jesus

Mateo 27:27-31; Juan 19:2-3

¹⁶Sin sain, ni'ras raya nin sundalo' si Jesus sa luob nan Palasyo nan gubirnadador a mantawagen yayti nin Pretorio tan pinididinep rasaray sarba ran sundalo' nin itaw. ¹⁷Kaaram, sinulutan raya nin kulor ubi nin kapa a kano wadi' ket adi' ya. Namalukay saran madiwin wakay nin kuruna kano wadi' tan nikuruna rayayti kona ni Jesus. ¹⁸Mi'sa kano wadi' ket nangigalang sara kona a wanra, “Viva Adi' ran Judio!” ¹⁹Mi'sa pinatuk-patok rayay ulo na tan linuda'-ludaan raya tan nanali-talimukod sara sa adapan na nin kano wadi' ket pangigalang ra kona. ²⁰Sin sinmawa' saraynan nagpistawan ya, linus'ok rayaytaw kona si kulor ubin kapa tan nisubli' ran nisulot kona a dirin seket na. Kaaram, niliwa' rayaynan ika' nin ipasak sa kudos.

Ipasak ya sa Kudos si Jesus

Mateo 27:32-44; Lucas 23:26-43; Juan 19:17-27

²¹Sa dalan, main nin sayay lalaki nin nasnaan ra nin mampamunta sa syudad. Siti si Simon a taga Cirene. Syay ama ra ni Alejandro tan Rufo. Ket pinasuet rayan nipabalatay kona a kudos nin mambalatayen na ni Jesus.

²²Ket nika' rayaynadtaw si Jesus sa lugar a mantawagen nin *Golgota* a say rabay nan irgwen ket Lugar nin But'ol Ulo. ²³Sin itaw sarayna, painumen raya kumon nin arak a linawukan nin pammakdar a mantawagen nin mira bale' kai na nin ininom. ²⁴Ket nipasak rayayna sa kudos si Jesus. Kayadi', nibubunutan sara ta pigaw nin mapitaw'a-taw'an ray seket na, a no ani a mako sa barang nin saya. ²⁵Alas nwibi sa buklas sin nipasak raya si Jesus sa kudos. ²⁶Nakasurat itaw a nipakasalahan kona a wana:

SITI A ADI' RAN JUDIO.

²⁷⁻²⁸Main anamaet nin rwa ran kriminal a nikirngan ran nipasak sa kudos kona ni Jesus, si saya sa wanan na tan si saya sa wiri na.^c

²⁹Saray tutawon lumabas itaw, ipeyeng-peyeng ran manuya'-tuya' kona ni Jesus. Wanra, “Ya! Si'ka a wamo intaw ket mababa' man yubaen tan ipa'deng nin uman a Timplo nan Dios sa luob nin tuloy awro, sigi pa edet! ³⁰Isalba moy lalaman mon diri, gumlat kadsen sa kudos!”

³¹Wanin ra anamaet nin Pupangulon Pupadi' tan saray Madudunong sa Gugan-gan. Tinuya'-tuya' raya si Jesus a wanra sa saya tan saya, “Saray raruman tawo, naisalba nasara kano, bale' say lalaman nan diri, kai! ³²Siin si sya a Cristo nin Adi' nan Israel, makaglat yadsen tana in sa kudos sawanin nin ma'kit tamon diri, mamper atamoyna kona!”

Mataman nin saray kriminal nin karngan nan nipasak ni Jesus, tinuya'-tuya' ryan lamang anamaet.

Nati ya si Jesus

Mateo 27:45-56; Lucas 23:44-49; Juan 19:28-30

³³Sin ugtiawro, dinmedlem yay intiron babon luta' nin narate' a tuloy udas. ³⁴Ket sin bandan alas tres nin yabina, wanan nita'way ni Jesus, “*Eloi, Eloi, lama sabachthani?*” a say katarusan ket “Dios ko, Dios ko, ambale' nin pinauryan nako?”^d

³⁵Wanran tutawodtaw nin nakarng'e' kona, “Reng'en moyaytaw e! Mantawagen naya si Elias!” ³⁶Ket si saya konra nangred yan nako nangipaalep'ep nin ispungha sa maalsem nin arak nin nikwa naya sa parpar nin bislak ta pigaw nin ipasepsep naya kona ni Jesus. Ba'yo wana, “A! Pauryan ma! Sawanin, kiten tamo pa no rumate' yan page' si prupita Elias nin keen naya nin galten isen sa kudos.”

³⁷Tinma'way yan maksaw si Jesus, kaaram nati yayna.

³⁸Sin sain a lamang, nabisang yan napiknga' nangibwat sa ta'gay anggan saroy a kurtina nin salimbeng nan Sangkasantuan nin Lugar sa Timplo.

^c **15:27-28** Sa raruman nikaisurat nan siti sa Griego ket nailamo' ya a birsikulo 28 nin wanti a wana: *Sa wanti ket natukid yay mabasa sa Kasuratan a wana, “Nikwinta ya nin sayan kriminal.”*

^d **15:34** Kanta 22:1

³⁹Ket sin naimatunan na nin kapitan ran sundalo' a naka'deng itaw sa adapan na ni Jesus nin wanin a nipati na, wana, “Page' a anak nayaytin Dios!”

⁴⁰Main anamaet nin bubbayin itaw sa dayo' nin mampamantay. Itaw sara si Maria nin taga Magdala, si Salome, tan si Maria nin ina ra ni Jose tan ni Santiago a anak et. ⁴¹Sin saytaw ket nayi sarayti tan nangasikaso sara kona ni Jesus sin itaw ya sa Galilea. Abaw sara et a raruman bubbayidraw a nayi kona sin tinmangkar yan nako sa Jerusalem.

Nitabon ya si Jesus

Mateo 27:57-61; Lucas 23:50-56; Juan 19:38-42

⁴²Ket yumabinayna konan siin a Awron Pananadya' para sa Awron Painawa ran Judio. ⁴³Itaw ya si Jose a taga Arimatea, a sayay mapagalang nin myimbrow nan Kungsiho ran Judio tan mantuma'gan ya sa irarate' nin pag'aadi' nan Dios. Bana' ta yabinayna konan siin a awro, pinaksaw nay nakem na ket nako ya kona ni Pilato nin nikidawat yan aburoy a kalapen nayay bangkay na ni Jesus. ⁴⁴Naka'ngap ya si Pilato nin nakarng'e a nati yaynan nadali' si Jesus. Kanya' nin nipakayaban nayay kapitan ran sundalo' ta tinepet na kona no page' a nati yayna si Jesus. ⁴⁵Ket sin natandaan na kona nin kapitan a wanin anaod, inaburuyan naya si Jose nin kalapen nayay bangkay na ni Jesus. ⁴⁶Ket nako ya nanaliw si Jose nin mabistan klasin abel a maputi' nin mantawagen nin diilo, mi'sa nikayupa' nayay bangkay na ni Jesus nangibwat sa kudos tan binarkot naya nin sitin abel. Mi'sa nipaida' naya konan sayay pannabunan a kinalin bara'mon yukib sa bato, ket nitulin nayan nisada' sa purta nan pannabunan a sayay alakin bato. ⁴⁷Ket si Maria a taga Magdala tan si Maria nin ina na ni Jose, na'kit ray nipanabon kona ni Jesus.

Sinmubli' yan Mabyay si Jesus

Mateo 28:1-8; Lucas 24:1-12; Juan 20:1-10

16 ¹Ket sawanin, sin napalabas anay Awron Painawa, si Maria a taga Magdala, si Salome, tan si Maria nin ina na ni Santiago, nanaliw saran banglo ta pigaw nin banglwan rayay bangkay na ni Jesus. ²Sin kabubuklas nin Linggo, nako saradtaw sa nanabunan. Leg'an ran adap itaw, ³mampiiirgo sara a wanra, “Si'no kadi' a mangitulin konan bato nin nisada' sa nanabunan?” ⁴Wanin a wanra bana' ta pinasyan kaalakyang nan sitaw si bato. Bale' sin kinmikit saradtaw sa nanabunan, na'kit ran si bato ket naitulin yayna. ⁵Ket sinumrep sara tan main nin na'kit radraw nin sayay tumububa'yo nin anghil a bakas na nin mantumekre' ya sa pawanan a nisket yan anro tan maputi'. Ket nali'mwan sara kona.

⁶Ket wana konra, “Andi' kamo nin mabigra'. Tanda' kon mantikapen moya si Jesus a taga Nazaret nin nipasak sa kudos. Kasa yaynadi ta

sinmubli' yan mabyay. Kikiten moyo. Siti e a lugar nin nangipadaan kona. ⁷Sawanin, mako kamoyna ta ibarita' moyoyti konran tumutumbok pati kona ni Pedro nin wamoyo, 'Mu'na yaynadtaw si Jesus sa Galilea. Itaw ket ma'kit moya nin bilang sa nibarita' na komoyo sin saytaw.' ”

⁸Konan siin linmiwa' saradtaw sa nanabunan tan nangred sara ta pinasyan nikabigra' ra. Mangingintar sara sa nikali'mwan ra. Ket bana' ta wanin anay li'mo ra, kai sara gapo nin nangibarita' nin animan sa si'numan.^e

Pangngila'pos a Nibarita' nan si Nanurat

Pina'kit ya si Jesus kona ni Maria Magdalena

Mateo 28:9-10; Juan 20:11-18

⁹Ket sawanin, sin sinmubli' yaynan mabyay si Jesus sin masakbay et konan sitaw nin awron Linggo, kona ni Maria a taga Magdala nin namalakwanan nan pito ran uispiriton duka' a nu'nun nipa'kitan na. ¹⁰Ket nako yan tampor si Maria konran mabereng tan man'umakis a tumutumbok na ni Jesus. Ket nibarita' na konra a sinmubli' yaynan mabyay. ¹¹Nibarita' na et konra a na'kit naya, bale' kai rayti nin timper.

Pina'kit ya si Jesus konran Rwan Tumutumbok na

Lucas 24:13-35

¹²Kayadi' nin siti, nipa'kit ya nin main nin sakalakon bakas konran rwan tumutumbok na a manlumalakon adap sa baryo. ¹³Ket saraytin rwa, sinmubli' sara tan nibarita' rayti konran raruman tumutumbok bale' kai saraynaet nin namper konra.

Pina'kit ya si Jesus konran Labinsayan Tumutumbok na

Mateo 28:16-20; Lucas 24:36-49; Juan 20:19-23; Ginwa-ginwa' 1:6-8

¹⁴Sinmunor, pinaipa'kit ya konran labinsayan tumutumbok na sin mampangan sara. Nikapuet nasara bana' ta binged sara tan bana' ta kai rasara nin timper a naka'kit kona kayadi' a sinmubli' yaynan mabyay. ¹⁵Wana et konra, “Mako kamo nin ipatandaan moya sa sarban tawo sa sarban lugar iti sa luta' a Mabistan Patanda'. ¹⁶Si si'numan nin mamper tan mabawtismwan ya ket maisalba ya. Bale' si si'numan nin kai nin mamper ket masintinsyawan yan madusa. ¹⁷Ket sayti a pupaka'kitan a magkamain konran magmatalek kongko: Makapalakwan saran uispiriton duka' yupa' sa pakayadi' ko. Makapag'irgo saran saka-sakalakon kai ra

---

^e **16:8** Iti ya nu'nun nangangga a Mabistan Patanda' maipa'ka' kona ni Jesu-Cristo sigon kona ni Marcos. Kasayti nin sumunor nin bubirsikulo (9-20) sa sangka'ranan nin nakaisuratan nan sitin libro sa Griego.

nin inadal nin uirgo. ¹⁸Mataman no makaga'get saran ulay o makainom saran samal ket kai sara nin mangno. No ipababo ray gamet ra konran mampagmasakit ket umanda' sara.”

Ginawang ya si Jesus sa Langit

Lucas 24:50-53; Ginwa-ginwa' 1:9-11

¹⁹Sin nayadi' yayna nin nikiirgo si Jesus a Uunuren konran tumutumbok na, niyuli' yayna sa langit ket tinmekre' ya sa pawan na Dios. ²⁰Ket saray tumutumbok na nika' raya nin nipata-patanda' anaod a Mabistan Patanda' sa sarban lugar. Ket si Uunuren a si Jesus anamaet ket tinulungan nasara tan pina'get nay katutu'wan nin man'ipata-patandaan ra yupa' sa makapaka'ngap a pupaka'kitan nin nipagwa' na konra.